

ÅRSRAPPORT

2019

JURK

Juridisk rådgivning for kvinner

FORORD

Denne rapporten gir en oversikt over Juridisk rådgivning for kvinner sin virksomhet i 2019.

Målet med rapporten er å gi interesserte innsyn i JURKs aktiviteter, økonomi, statistikk og generell drift.

Takk til alle ansatte, samarbeidspartnere og økonomiske bidragsytere som har muliggjort JURKs arbeid i 2019.

Oslo, april 2020

Björk Gudmundsdottir Jonassen

daglig leder

Årsrapporten er skrevet av Björk Gudmundsdottir Jonassen og Veronika Taran Wiese på bakgrunn av innspill fra alle ansatte, samt tidligere daglig leder Frøydis Patursson og tidligere fagrådgiver Ingeborg Aasness Fjelstad.

INNHOLDSFORTEGNELSE

1. HISTORIKK OG OVERORDNEDE MÅLSETTINGER.....	5
1.1 HISTORIKK	5
1.2 STRATEGISKE FØRINGER FOR JURKS ARBEID 2019-2022.....	5
2. DRIFT OG ORGANISERING	6
2.1 JURKS ORGANISASJONSSTRUKTUR.....	6
2.2 NORGES KVINNELOBBY	9
2.3 DRIFT	9
2.4 OPPLÆRING OG KOMPETANSEUTVIKLING AV MEDARBEIDERE	11
2.5 INTERN PLANLEGGING OG EVALUERING	12
2.6 ARBEIDSMETODE: SAMARBEID OG DIALOG	12
3. PROFILERING OG SYNLIGHET	16
3.1 JURK I MEDIA	16
3.2 DEBATTER, INNLEDNINGER, ETC.	18
3.3 HJEMMESIDE OG SOSIALE MEDIER	21
3.4 STANDS, ARRANGEMENTER OG MARKERINGER	21
4. SAKSBEHANDLING.....	23
4.1 OVERSIKT	23
4.2 ANTALL BEHANDLEDE SAKER	24
4.3 PARTSREPRESENTASJON	26
4.4 SAKSBEHANDLINGSOMRÅDER OG TENDENSER VI SER I 2018	27
5. VÅRE KLIENTER.....	39
5.4 FYLLER JURK ET UDEKKET BEHOV FOR RETTSHJELP?	49
6. RETTIGHETSINFORMASJON	51
6.1 INNLEDNING	51
6.2 JURKS METODE FOR RETTIGHETSINFORMASJON	51
6.3 VÅR FOREDRAGSVIRKSOMHET	52
6.4 JUSSAMBASSADØRENE – ET PROSJEKT FINANSIERT AV IMDI.....	56
7. RETTSPOLITISK ARBEID	58
7.1 RAPPORTER.....	58
7.2 HØRINGER/INNSPILL TIL OFFENTLIGE UTVALG	59

7.3	FNs MENNESKERETTIGHETSKONVENSJONER	60
7.4	RETTSPOLITISKE PROSJEKTER	60
7.4.8	ØKONOMISK VOLD MOT KVINNER	64
8.	<u>INTERNASJONALT ARBEID</u>	66
9.	<u>ØKONOMI.....</u>	66
9.1	ÅRSREGNSKAP FOR 2019	66

1. Historikk og overordnede målsettinger

1.1 Historikk

Juridisk rådgivning for kvinner (JURK) ble stiftet i 1974. Oppstarten var resultat av et forskningsprosjekt som avdekket at kvinner hadde stor mangel på kunnskap om rettighetene sine. De kvinnene som hadde slik kunnskap, hadde dessuten vanskeligheter med å nyttiggjøre seg av den, altså å hevde sin rett. JURKs formål den gang var den samme som vi har i dag: å arbeide for å bedre kvinners rettsstilling. Utover 70-tallet kom en del avkjønnet lovgivning, der menn mistet særfortrinn. Eksempler på dette er odelsloven og navneloven. Likestillingsloven kom i 1978 og FNs Kvinnekonvensjon (CEDAW) trådte i kraft i 1982.

Til tross for at det i dag er formell likestilling gjennom lov, opplever vi i JURK at kvinner fortsatt kommer dårligere ut enn menn på flere områder. Det er store forskjeller mellom det å ha rett og få rett, og formelt kjønnsnøytrale rettsregler fører ikke nødvendigvis til reell likestilling.

Gjennom saksbehandlingen vår erfarer vi at kvinnelige innsatte soner under langt dårligere forhold enn de mannlige. Kvinner i midlertidige stillinger er mer utsatte for diskriminering enn sine mannlige kolleger på grunn av fravær i forbindelse med fødsel og permisjon. Vi ser dessuten at kvinner ofte kommer dårligere ut etter endt samboerskap enn menn. Etter vår erfaring skyldes dette ofte manglende kunnskap om at samboerforhold ikke er rettslig regulert, samtidig som at tradisjonelle kjønnsrollemønstre bidrar til at kvinner bruker inntektene sine på løpende utgifter, mens menn betaler ned på boliglån. I tillegg opplever vi at menn gjennomgående har bedre rettskunnskap enn kvinner. I praksis viser det seg at kvinner i mindre grad enn menn benytter seg av det tradisjonelle rettsapparatet, uten at vi i dag har nok kunnskap om hvorfor det er slik. Dette gjelder spesielt enkelte grupper som f.eks. kvinner med minoritetsbakgrunn og kvinner utsatt for vold. JURKs oppsøkende arbeid rettet mot disse gruppene er derfor svært viktig. På bakgrunn av dette mener vi at JURKs arbeid bidrar til at en utsatt gruppe bedre settes i stand til å hevde sin rett.

JURKs virksomhet er delt mellom saksbehandling, rettsinformasjon, rettspolitisk arbeid og oppsøkende virksomhet.

1.2 Strategiske føringer for JURKs arbeid 2019-2022

JURKs formål og virksomhet handler om å sørge for at flest mulig kvinner får oppfylt sine grunnleggende menneskerettigheter. Vår visjon er at alle kvinner er bevisste sin rettsstilling og at likestilling praktiseres. Måten vi ønsker å nå vår visjon på er å gi tilpasset hjelp til selvhjelp for kvinner i hele landet med udekket rettshjelpsbehov. Vi gjør dette gjennom

oppsøkende virksomhet, rettighetsinformasjon, rettspolitisk påvirkning og bistand i konkrete saker.

De følgende fire overordnede prioriterte områdene er en rettesnor for JURK sitt arbeid i strategiperioden 2019-2022:

- Kvinner og integrering
- Kvinner og arbeidslivet
- Kvinner og vold
- Kvinner og økonomisk selvstendighet

Denne prioriteringen betyr at JURK må:

- Fokuserer på å gi tilstrekkelig kunnskap for å forebygge problemer og for å kunne gi relevant og god rettsinformasjon
- finne gode måter å nå målgruppene på
- gi best mulig oppfølging til klienter som har juridiske problemer knyttet opp mot disse områdene
- kommunisere tydelig utad at vi jobber med dette
- være aktive rettspolitisk og rapportere om endringer på feltet

2. Drift og organisering

Kort om Jusshuset

Siden januar 2016 har JURK hatt sitt lokale i Jusshuset i Skippergata 23. Vi deler huset med Jussbuss og Gatejuristen. Vi har siden flyttingen hatt en formidabel økning i antall klienter og saker, og har god grunn til å tro at den nye plasseringen vår er en medvirkende årsak til dette. Skippergata 23 ligger sentralt plassert i Oslo sentrum, nær de aller fleste former for offentlig transport og lett å finne fra Karl Johans gate.

2.1 JURKs organisasjonsstruktur

Studentrettshjelpstiltak

JURK er et studentrettshjelpstiltak. Alle JURKs saksbehandlere er jusstudenter og vi er tilknyttet Det juridisk fakultet ved Universitet i Oslo.

JURK blir drevet med dispensasjon fra advokatmonopolet. Vi følger de advokatetiske reglene så langt de passer.

Medlemsforening

JURK valgte høsten 2011 å endre sin organisasjonsstruktur, og innførte generalforsamling som øverste organ og et eksternt styre som skal ha ansvar for en del overordnede oppgaver. Alle ansatte er stemmeberettigede på generalforsamlingen. Etter en vedtektsendring høsten 2018, kom vi til at andre kan melde seg inn som støttemedlemmer, men da uten formelle rettigheter i foreningen.

Generalforsamling

Generalforsamlingens oppgaver er blant annet å velge styremedlemmer, vedta vedtektsendringer og behandle budsjett og regnskap. Generalforsamling holdes i mai og i november.

Styret

Styret har blant annet ansvar for lønns- og ansettelsesvilkår for daglig leder, å behandle budsjett og regnskap, å fastsette strategi for virksomheten, samt å være rådgivende organ for daglig leder. Flere av styremedlemmene har også et særlig ansvar for å bistå i opplæringen av nye saksbehandlere, enten generell opplæring for alle nyansatte eller mer spesiell opplæring i saksbehandlingsgruppene.

Fellesmøtet

Fellesmøtet (FM) fatter vedtak i prinsipielt viktige saker for JURK som faller utenfor styrets oppgaver. Organet har delegasjonsadgang til andre i organisasjonen. Alle ansatte har møteplikt på fellesmøtet. Fellesmøtet avholdes hver fjerde uke.

Daglig leder

Daglig leder har ansvar for den daglige driften og utviklingen av JURK. Dette innebærer personal- og økonomiansvar, arbeid med utadrettet virksomheten, samt diverse administrativt arbeid. Daglig leder arbeider fulltid, og er ansatt for en periode på tre år med mulighet for forlengelse. I desember 2019 hadde JURK bytte av daglig leder. Bjørk Gudmundsdottir Jonassen overtok for Frøydis Patursson. For å sikre tilstrekkelig tid til opplæring av ny daglig leder valgte JURK sammen med styret å ha en styrket administrasjon med en ekstra administrasjonsmedarbeider i ukene rundt daglig leder-bytet.

Fagrådgiver

JURK mottar prosjektmidler fra IMDI til vårt prosjekt «Jussambassadørene». Da dette er et stort prosjekt er vi avhengige av å ha en fulltidsansatt med hovedansvar for prosjektet. Midlene brukes derfor til å dekke inn en forholdsmessig del av lønnsutgiftene til JURKs fagrådgiver. I tillegg til arbeidet med Jussambassadørene, har fagrådgiveren overordnet

ansvar for vårt ordinære rettighetsinformasjonsarbeid, ansvar for statistikk og overordnet ansvar for vårt arbeid med menneskerettigheter. Fagrådgiver er utdannet jurist. Juni 2019 tok Veronika Taran Wiese over som fagrådgiver for Ingeborg Fjelstad.

Saksbehandlingsgruppene

JURK har i 2019 vært delt opp i følgende saksbehandlingsgrupper:

- Gjelds-, fengsels-, volds- og mishandlingssaker («VOF»)
- Arbeids-, trygde-, diskriminerings- og sosialsaker («Arbeid»)
- Bolig-, og utlendingssaker («Bolig»)
- Familie-, barn og samboersaker («Familie»)

I saksbehandlingsgruppene blir klientens saker drøftet anonymisert i plenum. Brev utformes av ansvarlig saksbehandler. Hver torsdag har gruppene saksbehandlingsmøte, hvor brevene godkjennes av saksbehandlingsgruppen i helhet. På disse møtene deltar også en som har arbeidet som saksbehandler tidligere, en såkalt «nedtrapper». Gruppen er kollektivt ansvarlig for den enkelte sak, men det er alltid én saksbehandler som er kontaktperson og hovedansvarlig overfor den rådsøkende.

Den kollektive arbeidsformen er valgt både ut fra et kvalitetssikringshensyn, og av hensyn til den enkelte saksbehandler. Vi mener at de faglige begrensningene som kan ligge i at alle medarbeiderne er studenter, blir avhjulpet gjennom en slik arbeidsform. JURK konsulterer dessuten faglig ekspertise på Universitetet i Oslo, i de ulike departementene, på offentlige kontorer og hos enkelte privatpraktiserende advokater dersom det er nødvendig for saksbehandlingen.

Organisatoriske grupper

JURK har en liten administrasjon. I tillegg til daglig leder, har vi en kontormedarbeider som er ansatt i en 68 % stilling. Alle saksbehandlere må bidra i organisatoriske grupper for å bistå administrasjonen.

I 2019 har JURK hatt følgende organisatoriske grupper:

MOR (Markedsføring og Rekruttering) har ansvar for JURKs profil utad. Dette omfatter informasjonstiltak rettet mot klienter, oppdatering av hjemmesider og rekrutteringsarbeid. Gruppen er videre ansvarlig for utforming av alt generelt informasjonsmateriell.

IG (Internasjonal gruppe) er bindeledd mellom vårt internasjonale og vårt nasjonale arbeid. IG er blant annet verter ved internasjonale besøk og arrangerer studietur. De deltar også i et

prosjekt i regi av Justisdepartementet om erfaringsutveksling om vold mot kvinner mellom EØS-land ved forespørsel.

Skrivegruppa holder i JURKs kronikkskriving. De er en kompetansebase for alle ansatte om hvordan man skriver og får publisert artikler, og de holder oversikt over de faste spaltene våre i studentpublikasjonene. De skriver også noe selv.

RPG/Velferd (rettspolitisk gruppe/velferdskomité) er ansvarlig for å koordinere det rettspolitiske arbeidet på huset, samt sosiale arrangementer. Gruppen har i 2019 arrangert rettspolitiske dager både i vår- og høsthalvåret. I løpet av disse dagene stenger vi for saksinntak og vanlig saksbehandling, og gruppene jobber utelukkende med rettspolitikk. De ulike rettspolitiske prosjektene jobber for å komme nærmere sine rettspolitiske mål. Alle medarbeiderne på JURK jobber rettspolitisk. Rettspolitisk gruppe har også ansvaret for å holde oversikten over høringer, vurdere hvilke JURK bør svare på, og å delegere skrivingen/høringsmøtet til ansvarlig saksbehandlingsgruppe eller rettspolitiske prosjekt.

Administrasjonsgruppa på JURK består av en saksbehandler fra hver av saksbehandlingsgruppene, samt en observatør og daglig leder. Administrasjonsgruppa er blant annet ansvarlig for oppfølging av generelle driftsspørsmål i organisasjonen, ansettelse av nye medarbeidere og behandling av permisjonssøknader.

2.2 Norges Kvinnelobby

Januar 2014 var JURK med på å stifte Norges Kvinnelobby sammen med åtte andre kvinneorganisasjoner.

Norges kvinnelobby er et samarbeidsforum for organisasjoner som har som formål å ivareta kvinners interesser. Norges kvinnelobby arbeider for å fremme kvinners menneskerettigheter, på grunnlag av FNs kvinnekonvensjon og andre grunnleggende internasjonale avtaler. Norges kvinnelobby har lignende organisasjoner i andre land, blant dem Sveriges Kvinnelobby og European Women's Lobby på EU-nivå, som forbilder.

2.3 Drift

JURK har i 2019 hatt drift fra uke 1, til og med uke 50, med unntak av påskeuken. I sommermånedene uke 24-31, var alle saksbehandlerne fristilt fra sin ordinære kontrakt. Noen av saksbehandlerne var lønnet i full stilling på sommerkontrakt.

Saksbehandlerne fikk i 2019 kr. 7000,- i måneden fra januar til og med oktober for å arbeide fulltid. Fra og med november fikk de kr. 7500,- i måneden. Stillingen er en hybrid av både lønnet arbeid (25 timer i uken), frivillig arbeid og praksis. Dette innebærer at til og med de lønnede timene har et sterkt element av frivillighet og timelønnen ligger på ca. kr. 75,-. De fleste av medarbeiderne tar opp studielån eller har deltidsjobb ved siden av arbeidet i JURK,

og studiene blir som regel forsinket med minst ett semester. Medarbeidernes idealisme og frivillige arbeid er derfor en forutsetning for JURKs eksistens. Økningen som skjedde i lønn i november 2019 kom etter et sterkt ønske fra styret og daglig leder har et ønske om at saksbehandlerne skal kunne jobbe for JURK skal ha en bedre mulighet for å dedikere seg fullt og helt til JURK i året de arbeider her.

2019	Reell arbeidstid	Lønnet arbeidstid	Ulønnet arbeidstid	Ulønnet arbeid prosentandel
2019	32586,5	21756	11112	34 %

Tabellene viser arbeid som er utført av saksbehandlerne i 2019 *utenom* sommerdrift. Vederlagsfritt arbeid utført av daglig leder, rettighetsansvarlig, nedtrappere og prosjektmedarbeidere er heller *ikke* regnet med.

Saksmottak

JURK tar imot henvendelser per brev og telefon, på hjemmesiden vår, eller ved personlig fremmøte. Vi tar ikke imot saker per e-post.

I 2019 hadde JURK telefonmottak av nye saker til følgende tider: mandag fra kl. 12.00-15.00, samt onsdag fra kl. 09.00-12.00 og 17.00-20.00.

Klientmottak ved personlig fremmøte har vi hatt mandag kl. 12.00- 15.00 og onsdag mellom kl. 17.00- 20.00.

Det er også mulig å sende inn saker elektronisk via vår hjemmeside. Det er en stor andel av klientene våre som benytter dette alternativet.

For å nå særlige utsatte grupper, jobber vi mye oppsøkende, blant annet overfor kvinnelig innsatte og ved besøk på voksenopplæringer og kvinnekafeer. Vi har i løpet av 2019 hatt faste mottak i Bredtveit, Kragerø, Ravneberget, Evje avdeling i Arendal fengsel og Bergen fengsel. Vi har dessuten sendt alle ansatte til ulike deler av landet i en uke for å jobbe oppsøkende utenfor kontorets nærområde. Når vi holder foredrag, gjennomfører vi alltid saksmottak i etterkant av foredragene. På den måten når vi ut med rettighetsinformasjon til store kvinnegrupper, samtidig som vi får inn saker fra klienter som ofte ikke ville funnet fram til oss på egenhånd.

2.4 Opplæring og kompetanseutvikling av medarbeidere

JURK er en organisasjon med stor utskiftning av medarbeidere. God kunnskapsoverføring er derfor avgjørende. Det foregår en kontinuerlig og omfattende skolering som den enkelte medarbeider, organisasjonen, samfunnet og våre klienter har stort utbytte av. I tillegg gjennomfører vi både evalueringsdager og planleggingsdager hvert semester, slik at alle medarbeidere til enhver tid har god kjennskap til gruppenes mål- og handlingsplaner.

Opplæring av nye medarbeidere

Hvert semester organiseres opplæring for nyansatte i JURK. Hensikten er å lære medarbeiderne om organisasjonen, interne rutiner og HMS, gi en generell innføring i saks- og klientbehandling, samt oppdatere og øke den faglige kompetansen på sentrale juridiske emner. De første opplæringsukene har dessuten en viktig sosial funksjon.

I tillegg til intern opplæring, inviterer vi personer fra både offentlig og privat sektor, for å holde innlegg og lede diskusjoner under opplæringsukene. Eksempler på besøk under opplæringsukene i 2019 er blant andre professorer ved UiO, privatpraktiserende advokater og LDO.

Fellesseminaret

Fellesseminaret er et samarbeid mellom alle studentrettshjelpstiltakene i landet; Jussformidlingen i Bergen, Jusshjelpa i Nord-Norge, Jusshjelpa i Midt-Norge, Jussbuss og JURK. Seminaret er en viktig arena for erfaringsutveksling, faglig utvikling og dessuten et sosialt høydepunkt i løpet av saksbehandlingsåret. Tiltakene bytter på ansvaret for å arrangere seminaret. I 2019 ble Fellesseminaret avholdt på Røros.

Studieturen

Studieturen 2019 gikk til Polen. Studieturen har som formål å gi mer innsikt i internasjonale kvinnespørsmål, og det er tett faglig program på turene. Vi besøkte ulike kvinneorganisasjoner som jobbet med blant annet reproduktiv helse og kvinner utsatt for vold. I tillegg deltok vi på en konferanse som omhandlet historiske linjer om kvinners politiske deltakelse og rettigheter, kvinners stemmerett i ulike land, og kvinners rettigheter i dag. JURK bidro også med et foredrag om vår virksomhet under denne konferansen. I tillegg til å bidra til kompetanseutvikling, er studieturen godt for det sosiale miljøet på arbeidsplassen. Våre saksbehandlere legger ned svært mange timer i uka, og arbeidsmiljø er en helt vesentlig faktor for at en ellers stressende arbeidshverdag fungerer.

2.5 Intern planlegging og evaluering

JURKs organisasjonsmodell krever systematisk evaluering og dokumentasjon av utførte aktiviteter og oppnådde resultater, samt kontinuerlig arbeid med kollektiv læring og erfaringsoverføring. Dette sikrer kontinuitet i driften og opprettholdelse av kompetanse.

Hvert semester settes det av flere dager til både planlegging og evaluering. Noen overordnede mål ligger fast (se årsrapportens kapittel 1), men innenfor dette har hver gruppe også stor frihet til å bruke tiden som saksbehandler på JURK til det de er engasjerte i. Gruppene utarbeider i fellesskap halvårslige planer, og de andre ansatte på JURK får mulighet til å komme med innspill.

I tillegg evaluerer vi egen virksomhet og måloppnåelse i slutten av hvert semester.

2.6 Arbeidsmetode: samarbeid og dialog

Samarbeid er en helt grunnleggende del av vår arbeidsmetode. Dette gjelder saksbehandling, rettighetsinformasjon og rettspolitisk arbeid. Dette gjelder både internt og eksternt.

Helt konkret gjennomfører vi dette på følgende måter:

1) *Samarbeid internt*

Vi har et sterkt fokus på samarbeid om saksbehandling i saksbehandlingsgruppene, bl.a. ved at gruppene er kollektivt ansvarlig for hvert brev som sendes ut. I tillegg deltar alle saksbehandlerne i et rettspolitisk prosjekt og en organisatorisk gruppe.

2) *Fast faglig samarbeid*

På JURKs initiativ organiserer Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO) hvert halvår et heldagsseminar.

Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings- og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved Juridisk fakultet er en viktig faglig støttespiller.

Saksbehandlingsgruppene har også en rekke advokater og andre som kan kontaktes for faglig hjelp i vår behandling av enkeltsaker.

Vi samarbeider også med de andre studentrettshjelpiltakene om både faglige og praktiske spørsmål. Samarbeidet og nettverket mellom de daglige lederne i studentrettshjelpiltakene er en svært viktig støtte for daglig leder.

Jusshuset har skapt en ny arena for JURKs eksterne samarbeid, og vi har ett særlig tett samarbeide med Jussbuss, både faglig og politisk. Jussbuss står i en særstilling når det gjelder samarbeidet vårt utad. Det er mange likheter mellom oss, både når det gjelder det organisatorisk, men også rettspolitisk. Samtidig har vi tidvis ulike perspektiver, og dette gjør også at Jussbuss er en høyt verdsatt motdebattant. I Skippergata 23 har vi en interntrapp mellom oss og Jussbuss, og denne brukes flittig.

3) Andre samarbeid

Vi har også en rekke møter med våre samarbeidspartnere om konkrete temaer eller prosjekter. Eksempler på dette er:

- Møter med innvandrersamfunnsorganisasjoner og andre representanter for minoritetsmiljøer.
- Jevnlige møter og dialog med våre samarbeidspartnere på konkrete prosjekter som vold mot kvinner, eks. kampanjen Stopp vold mot kvinner, rapportering på FN-konvensjoner mv.
- Diverse møter vedrørende rettspolitisk samarbeid, med bl.a. fagbevegelse, politikere og andre organisasjoner.

Her er et lite utvalg av noen av våre samarbeidsorganisasjoner:

Alle de fire studentrettshjelpstiltakene i Norge, Gatejuristen, Caritas Au Pair Centre, Den thailandske kvinneforening, den filippinske kvinneforening, CARITAS Norge, Dixi, Senter mot incest, Oasen, Krisesentersekretariatet, Norske kvinners sanitetsforening, Kvinnesaksforeningen, Reform, Advokatforeningen, Juristforbundet, FOKUS, Ottar, Kvinnefronten, VIRKE, Den norske kirke, CARE Norge, LDO, Fri, Antirasistisk senter, Norges kvinne- og familieforbund.

4) Besøk i opplærings- og informasjonsutvekslingsøyemed

JURK drar også på flere besøk til ulike organisasjoner og offentlige myndigheter i løpet av året. Vi gjør dette for gjensidig erfaringsutveksling, for å informere om JURK, og for å heve kompetansen vår.

Disse er noen av de mange vi har vært på besøk hos i 2019:

- Utlendingsnemnda og Utlendingsdirektoratet
- Husleietvistutvalget
- Likestillings- og diskrimineringsombudet (LDO)
- Konfliktrådet

- Oslo krisesenter
- Forlikrådet
- Namsfogden
- FOKUS (Forum for kvinner og utviklingsspørsmål)
- Kontoret for Fri Rettshjelp

5) *Deltakelse på eksterne seminarer, foredrag etc.*

Vanligvis deltar vi med minst to medarbeidere, slik at vi sikrer at kompetansen i større grad kan omsettes til arbeid og for best mulig informasjonsflyt til resten av organisasjonen. Dette er noen av de kursene, seminarer og debatter vi har vært på i 2019:

- Seksuell trakassering-gruppa deltok på seminaret «#metoo og kultursektoren i Norden». Arrangører var Norsk Ministerråd og Voksenåsen. Seminaret ble avholdt etter initiativ fra de nordiske kulturministrene og var en av åtte nordiske seminarer om #metoo i kultursektoren.
- 10.01-13.01: Kari Werenskjold og Mari Tvedten Smith-Gahrson fra fengselsprosjektet deltok på KROM-konferansen.
- 25.01.19: Saksbehandlingsgruppen som jobber med utlendingsrett var på nettverksmøte hos UDI
- 28.02.19: Saksbehandlingsgruppen som jobber med familierett dro på Juss i film på det juridiske bibliotek. Etter å ha sett *Kramer v. Kramer*, som handler om en foreldretvist i USA på 70-tallet, deltok Cora Gabrielle Møller Jensen på en panelsamtale med Tone Sverdrup og advokat Ida Westvang (Hjort). Samtalen var ledet av Ulf Stridbeck. Cora fortalte om JURKs erfaringer i foreldre og barnesaker.
- 20.03.19: Arisha G. Nabi deltok på møtet angående SFU/CELL- studiekvalitetsarbeid arrangert av fakultetet. Møtet ble ledet av prof. Malcolm Langford. De brukte både JussBuss og JURK som eksempler da vi har relevant erfaring på dette feltet. Her fikk jeg mulighet til å komme med gode innspill og ideer, samt fortelle hvordan det er å jobbe med jussen i praksis, bla. Klientkontakt og saksbehandling.
- 26.03.2019: Jasmin Omer, Ingeborg Amalie Solli, Petrine Maria Iversen og Malene Juliette Drabløs Myreng deltok på frokostdebatt om «Rikets tilstand på asylfeltet» der NOAS' årlige statusrapport ble lansert. Etter en gjennomgang av rapporten var det en panelsamtale med Adele Matheson Mestad (NIM), Berit Aasen (OsloMet), Ove Trellevik (Høyre) og Eirik Sivertsen (AP).
- 30.04.2019: Josefin Zachariassen, Petrine Maria Iversen og Maiken Sætran Lium deltok på debatt arrangert av Civita: «Medienes dekning av Metoo: Gikk de for

langt?». I debatten ble det presentert noen perspektiver fra medienes håndtering av #metoo i Sverige.

- 20.06.2019: Ingeborg Amalie Solli, Veronika Wiese, Kari Werenskjold, Maiken Sætran Lium og Petrine Maria Iversen deltok på et frokostseminar om kjønnsperspektiv på vold i parforhold i regi av NKTVS. Vi fikk presentert resultater fra et prosjekt der målet har vært å undersøke sammenhenger mellom vold i parforhold, kjønn, makt og likestilling på parnivå og på samfunnsnivå. Det viste seg at kvinner er mer utsatt for grov, seksuell og gjentatt vold i parforhold, voldsutsatte mødre har en særlig utsatt posisjon og at kvinner frykter i større grad å bli skadet eller drept enn menn utsatt for samme type handling.
- 17.09.19: I anledning at det i 2019 er ti år siden sexkjøpsloven ble innført, deltok Veronika Wiese på et arrangement i regi av Nadheim om hvordan situasjonen på feltet er i dag.
- 19.09.19: Veronika Wiese deltok på et fagseminar om menneskehandel.
- 26.09.19: Veronika Wiese representerte JURK på lanseringen av Zanzu. Nettsiden Zanzu informerer blant annet om kropp og seksualitet, men også om rettigheter. JURK har bidratt med informasjon om familierett.
- 10.10.19: Sammen med FOKUS var JURK i et møte med Grace Bulugu, som arbeider i organisasjonen Kivulini og for å avskaffe vold mot kvinner i Tanzania. Vi utvekslet erfaringer rundt politisk påvirkning, rettssystemet og forebyggingsarbeid.
- 10.10.19: Veronika Wiese deltok på et arrangement i regi av FOKUS kalt «Preventing violence against woman in east africa and beyond». Blant annet ble SASA-metoden presentert, en metode for å forebygge vold mot kvinner.
- 21.10.19: Veronika Wiese deltok på LDOs årskonferanse om innvandrerkvinner og arbeidsliv.
- 23.-24.10.19: Veronika Wiese deltok på kurs i regi av LDO vedrørende seksuell trakassering, kjønnsidentitet og kjønnsuttrykk.
- 01.11.19: Maiken Sætran Lium, Christina Lauvås og Veronika Wiese deltok på NKVTS' arrangement om Istanbulkonvensjonen og voldsprogrammet, hvor det ble lagt frem forskningsresultater fra de siste fem årene, og det ble introdusert forskningsplaner for de kommende fem årene.
- 01.11.19: Flere saksbehandlere deltok på et heldagsseminar om fri rettshjelp i regi av Jussbuss.
- 15.11.19: Saksbehandlingsgruppen som jobber med utlendingsrett besøkte UDIs nettverksmøte
- 15.11.19: Maja Bore Sandvik og Veronika Wiese deltok på LDOs debatt om hvorvidt Norge bør følge Sverige og innføre en samtykkebasert voldtektsbestemmelse.
- 21.11.2019-23.11.2019: Store deler av JURKs ansatte deltok på rettspolitisk forening sitt høstseminar. I år var temaet «Vær varsom? Mediedekning av straffesaker»
- 26.11.19: Bjørk Gudmundsdottir Jonassen og Veronika Wiese deltok på åpningen av Taushet tar liv-kampanjen i Oslo rådhus.

- 27.11.19: Anna Wollebæk og Veronika Wiese deltok på et fagseminar om forbruksgjeld.
- 28.11.19: Veronika Wiese deltok på SVs lobbykurs på Stortinget.
- 05.12.2020: Bjørk Gudmundsdottir Jonassen, Rikke Vittersen, deltok på et seminar i regi av Advokatforeningen om rettstatspolitikk.
- 18.12.19: Veronika Wiese deltok på et frokostseminar for å feire og belyse FNs kvinnekonvensjons betydning for Norge og det internasjonale samfunnet. Frokostseminaret ble arrangert av Kulturdepartementet, Utenriksdepartementet og Barne-, Ungdoms-, og familiedirektoratet.

3. Profilerings og synlighet

3.1 JURK i media

Avis/tidsskrift:

- 17.01.19: Ingeborg Fjeldstad og Åshild Vige skrev en artikkel om JURKs fengselsrapport i Dagbladet.
- 21.01.19: Ingeborg Fjeldstad og Grete Herlofssen i NKS skrev artikkel om samboerlov i Dagsavisen.
- 04.02.18 Hanna Kolbjørnsen og Josefin Zachariassen hadde en kronikk på trykk i dagsavisen om hvordan innstrammingene i arbeidsavklaringspengereglene presser de som ikke er ferdig avklart mot arbeid og uføretrygd over på sosialhjelp og dermed inn i fattigdom
- 14.02.2019 Arisha G. Nabi og Hanna Kolbjørnsen ble intervjuet av Nettavisen for Universitetet i Oslo, Uniforum, i forbindelse med lansering av etiske retningslinjer.
- 14.02.19 Charlotte Garnaas Berger hadde innlegg på trykk i Klassekampen om samboeres rettsstilling ved endt samboerforhold og at inngåelse av samboerkontrakt er en romantisk gave til valentinsdagen, som JURK oppfordrer alle samboerpar til å inngå.
- 17.02.2019 Shobika Suthahar skrev en artikkel om midlertidige ansettelser i sykehusene, og hvordan midlertidig ansettelser rammer særlig kvinner og deres tilknytning til arbeidslivet. Publisert av Dagsavisen både nettutgave og papirutgave.
- 20.02.19: Ingeborg Fjeldstad og Markus Bekkevold skrev artikkel om samboerlov i Vårt Land.
- 04.03.19 Charlotte Garnaas Berger hadde et innlegg på trykk i VG papiravis og publisert på nettavis om at inntektsgrensa for fri rettshjelp må heves, og at forsørgerbyrde må inngå som en del av vurderingen.
- 06.03.19 Susan Shankavi Arulanantham og Charlotte Garnaas Berger skrev en artikkel om fri rettshjelp og menneskerettigheter, publisert av Amnesty jus Oslo.

- Mars: Frøydis Patursson krev en artikkel i FETT. En Forkortet versjon ble trykket som essay i klassekampen 09.03.2019.
- 11.03.19 Arisha G. Nabi skrev en artikkel om sikkerhetskontroll i fengsler, og hvordan den anses som indirekte diskriminerende overfor kvinner. Publisert av Dagsavisen (både nettutgaven og papirutgaven).
- 21.05.19 Susan Shankavi Arulanantham, Åse Kaja Tveter Karlsen og Charlotte Garnaas Berger hadde en kronikk på trykk i Dagsavisen om at ofre for menneskehandel bør få fri rettshjelp i oppholdssaken sin. Kronikken er også publisert på nettavis:
- Juni: Johanne Skarbø Pedersen og Petrine Maria Iversen skrev artikkel om Prostitusjon og menneskehandel som ble publisert i siste utgave av Stud.Jur. dette semesteret.
- 09.05.2019: Ingeborg Fjelstad skrev artikkel for Kritisk Juss – «Få varsler om og enda færre får hjelp dersom de utsettes for seksuell trakassering. Hva bør gjøres?»
- 13.05.2019: Shobika Suthahar og Cora Gabrielle Møller Jensen skrev artikkel om voldtekt, samtykkelov og handlingsplan som kom på trykk i Dagbladet.
- 08.06.2019: Petrine Maria Iversen skrev en artikkel om menneskehandlofrenes manglende rettsstilling, hvorfor dagens lovverk ikke fungerer, og hvordan man kan sikre at ofrene ikke faller mellom to stoler. Artikkelen ble publisert på Rettspolitisk forening sin blogg i forbindelse med menneskehandelgruppas overrekkelse av lovendringsforslaget dagen før.
- 13.06.19: Ingeborg Fjelstad skrev kronikk om endringen i abortloven – fosterreduksjon - i Klassekampen.
- 17.06.19: Charlotte Garnaas Berger skrev en artikkel om at rettshjelpstilbudet er dårligere utenfor store byer. Oppfordring til advokater om å bruke noen timer på frivillig arbeid og til politikerne om å få på plass en førstelinjetjeneste. Artikkelen ble publisert på juristen.no
- 08.09.19: Forskning.no publiserer artikkel basert på seminaret om samtykkeloven på UiO 15.8.19, JURK v/ voldtektsprosjektet er sitert.
- 07.11.19: Helle Mai Hagen og Karen Anna Kilskar skrev en kronikk om kvinner som er i Norge på familiegjenforening, og som blir mishandlet. Saken handler om § 53 i utlendingsloven som gir kvinnene en sikkerhetsventil ut av samlivet, men bestemmelsen blir praktisert så strengt at den mister sitt innhold. Kronikken ble publisert i Dagbladet, både i papiravisen og på nett.
- 24.11.19: Veronika Wiese ble intervjuet om økonomisk vold i KK.
- 04.12.19: Åse Kaja Tveter Karlsen har skrevet et innlegg hvor lett det er å bli utsatt for ID-tyveri og problemet med at hverken bankene eller politiet tar ansvaret. Innlegget kom på trykk i papiravisen i Dagbladet og på nett.
- 21.12.19: Veronika Wiese fikk publisert en kronikk i Dagbladet om behovet for en klar lovtekst om forbudet mot spredning av nakenbilder. Kronikken ble også tilgjengeliggjort på nett.

Radio:

- 17.01.2019: Frøydis Patursson og Åshild Marie Vige presenterte fengselsrapporten på Studio 2.
- 16.10.19: Mari Tvedten Smith-Gahrnsen og Helle Mai hagen snakket om rettighetsturne, diskriminering og økonomisk vold på NRK Nordland i forbindelse med rettighetsturne.
- 14.10.19: Helena Aanstad snakket på NRK Finnmark om JURK i forbindelse med rettighetsturné
- 14.10.19: Karen Anna Kilskar og Maiken Sætran snakket på NeaRadio om JURK i forbindelse med rettighetsturné.
- 18.10.19: Karen Anna Kilskar og Arisha G. Nabi snakket på NRK Trøndelag om JURK i forbindelse med rettighetsturné.
- 17.10.19: Kristina Birkelund Renstrøm og Susan Shankavi Arulanantham ble intervjuet på NRK Rogaland under rettighetsturné i Stavanger.
- 27.12.19: Bjørk Gudmundsdottir Jonassen og Rikke Vittersen deltok på Radio Nova sitt program Et eget rom.

TV:

- 11.11.2019 Karen Anna Kilskar deltok på dagsnytt 18 i forbindelse med artikkelen om utlendingsloven § 53.

3.2 Debatter, innledninger, etc.

Debatter og arrangementer JURK arrangerte:

- 17.01.19: Lansering av fengselsrapporten på Ingensteds arrangert av tidligere saksbehandler i JURK Åshild Marie Vige. Åshild presenterte rapporten, etterpå var det panelsamtale. Venjas Harem bidro med musikalsk innslag på slutten.
- 01.03.19 Helena Aanstad, Kari Werenskjold og Mari Tvedten Smith-Gahrnsen inviterte alle på Jusshuset til filmvisning av dokumentaren om Venjas Harem. Regissøren var invitert, og innledet arrangementet med å fortelle om filmen. Venjas Harem spilte intimkonsert etter at filmen var vist. Deretter åpnet vi for en samtale om Venjas Harem, musikkterapi og soningsforhold til kvinner i fengsel. Det snacks og brus til alle som kom på arrangementet. Vi avsluttet med å invitere bandet og regissøren opp til JURK for å se på parolen vår om kvinner i fengsel. Konfekt som takk for besøket.
- 15.03.19: Møte på huset (bare for JURK) med Anja Sletteland og Hanna Helseth, forfattere av boken «Det jeg skulle sagt – håndbok mot seksuell trakassering».

Forfatterne snakket om seksuell trakassering og om boken. Møtet ble arrangert av Seksuell trakasseringsgruppa. Det var kjøpt inn pizza, brus og snacks og vi fikk mulighet til å stille spørsmål.

- 26.04.19: Vi fikk besøk av Oslo Høyres ordfører kandidat Saida Begum i forbindelse med rettspolitiske dager. Hun fortalte om sin hjertesak sosial mobilisering, og om hennes tanker om feminisme og politikk, blant annet om kvotering og annet lovregulering overfor arbeidsgivere. Vi stilte henne blant annet spørsmål om hvordan holdningskampanje konkret kan drives for å bedre kvinners posisjon i f. eks. lønnsforhandlinger, og snakket om mulighetene for en ordning der 1. generasjonsinnvandrerkvinner som har fått dårlig norskopplæring kan få dette på nytt dekket av kommunen.
- 14.05.19: Ingeborg Fjelstad var debattleder for debatt arrangert på Kulturhuset, der det ble diskuterte «Grunn til å frykte #metoo-domstolen?»
- 21.05.2019: Assia Chelghma, Hanna Kolbjørnsen og Ingeborg Amalie Solli arrangerte sammen med FOKUS en paneldebatt med Anita Donis fra Guatemala. Donis er en advokat som jobber i MTM. MTM har tidligere vært en samarbeidspartner av JURK. De kjemper for kvinners og barns rettigheter i Guatemala, særlig i forbindelse med seksuelle overgrep/voldtekt. De jobber rettspolitikk og gjennom enkeltsaksbehandling der de prosederer saker pro-bono for sine klienter. Samtalen handlet om arbeidet MTM gjør, om Sepur Zarco saken og seksuell slaveri.
- 21.05.2019: Assia Chelghma og Hanna Kolbjørnsen fra IG arrangerte et besøk fra MTM. Vi fikk høre om deres nyeste saker om seksuell slaveri og om hvordan de jobber rettspolitisk for å endre lovgivning om abort. Vi snakket også litt om hvordan JURK jobbet. Det var et lærerikt besøk!
- 22.05.19. Ingeborg Fjelstad var samtaleleder på møte som JURK arrangerte sammen med FOKUS på Kulturhuset. Ana Doris - advokat i den guatemalske organisasjonen Mujeres transformando el mundo – MTM fortalte om situasjonen for kvinner og barn i Guatemala.
- 30.08.2019: JURK arrangerte 45-års jubileumsfest. Festen ble av holdt på Ingensteds, med mat, underholdning og taler, og var en stor suksess.
- 04.09.19: Åse Kaja Tveter Karlsen, Mari Tvedten Smith-Gahrson, Ingeborg Amalie Solli og Karen Anna Kilskar deltok i gjennomføringen av Legal Walk. Åse Kaja og Ingeborg hjalp til i teltet hvor man byttet billett mot bånd og ved nedrigg. Mari og Karen Anna hjalp til på frokostkjelleren på festen etterpå.
- 09.-10.10.19: Jussambassadør-seminaret gikk av stabelen i regi av JURK v/ Veronika Wiese.
- 21.10.19: JURK arrangerte en debatt om NAV/trygde-skandalen og mottok gode tilbakemeldinger!
- 01.11.19: Rettshjelpsseminaret 2019 – arrangert i samarbeid med Jussbuss og de andre studentrettshjelpstiltakene i Norge. Frøydis holdt innlegg i debattsamtale om rettshjelpsordningen.

- 07.11.19: JURK arrangerte en debatt på Frokostkjelleren om økonomisk vold mot kvinner. Vi stilte spørsmålet: «Hvem skal ta ansvaret?».
- 08.11.19: Kommakurs på huset (bare for JURK) med Margrethe Hjelm-Hansen fra Bolig- og utlendingsrettsgruppa. Skrivegruppa inviterte Margrethe til å gi alle saksbehandlerne en innføring i de viktigste kommareglene. Margrethe hadde laget et kjempefint skriv kalt «KORK – Kommarådgivning for kvinner» som ble gitt til alle saksbehandlerne.
- 18.11.19: Skrivekurs på huset (bare for JURK) med forfatter og journalist Katrine Gramnæs fra Dagens Perspektiv. Hun snakket blant annet om hvordan man skal fange leserens oppmerksomhet og hvordan man skal tilpasse teksten avhengig av hvem som er mottaker. Møtet ble arrangert av skrivegruppa.

Faglige og politiske innledninger:

- 22.01.2019: Frøydis Patursson deltok på innspillsmøte om abortloven med Rødt på Stortinget
- 02.03.2019: Frøydis Patursson deltok i et panel om abort under Femfest
- 02.04.2019: Frøydis Patursson holdt innledning til forskersamtale om rettshjelpsutvalget på forskerlunsj i RIKS.
- 15.08.19 Assia og Margrethe holdt et innlegg om samtykkeloven på UiO, institutt for kriminologi og retts sosiologi. De deltok også i paneldebatten etter innlegget sammen med professorene May-Len Skilbrei og Ragnhild Hennum.
- 14.09.19: Saksbehandlerne fra voldtektsprosjektet til JURK holdt et innlegg om voldtekt og behovet for en samtykkelov på Mørketallskonferansen 2019.
- 23.-24.09.19: Assia og Susan holdt et innlegg om kjønnsperspektiver i lovverket basert på saksbehandlingen i JURK på Gender and law conference.
- 09.10.19: Veronika Wiese holdt et innlegg om kvinner i fengsel og om opphold på selvstendig grunnlag på et møte med Kvinnelobbyen og Likestillingsavdelingen i Kulturdepartementet.
- 22.10.19: Veronika Wiese ble invitert inn i referansegruppen til et bokprosjekt om fornærmedes rettigheter, der hun kom med flere nyttige innspill til hva som bør innlemmes i den kommende boken.
- 06.11.19: Flere medarbeidere deltok på Rettspolitisk forening sitt arrangement «Rettspolitisk kjepphest» på Skatten. Frøydis Patursson presenterte sin rettspolitiske kjepphest: Mer rettspolitikk, særlig i lys av NAV-skandalen.

3.3 Hjemmeside og sosiale medier

I 2016 fornyet JURK hjemmesiden. Som et tiltak for å nå mer utsatte grupper, har vi prioritert å fjerne mye av innholdet fra hjemmesiden, for å gjøre det enklere å finne fram. Nyhetssaker publiseres nå på Facebook og Instagram i stedet for på hjemmesiden. Hjemmesiden skal først og fremst være rettet mot klienter, mens sosiale medier brukes for å kommunisere med samarbeidspartnere, samt å rekruttere nye jusstudenter. Hjemmesiden skal først og fremst formidle *hva* vi kan bistå med, *når* klientene kan kontakte oss, og *hvordan* de kontakter oss. Dette kommer tydelig frem på nettsiden, på flere ulike språk og beskjednen går i loop.

Vi har fortsatt elektronisk saksmottak på siden, og dette fungerer godt.

JURK er aktive i sosiale medier, spesielt Facebook og Instagram. Vi opplever dette som spesielt effektivt når vi vil spre et budskap til aktuelle grupper raskt. Det kan være alt fra at vi har problemer på sentralbordet vårt, til å skape blest rundt en høringsuttalelse.

Alle de fire studentrettshjelpiltakene i Norge har dessuten en felles hjemmeside, gratisrettshjelp.no.

3.4 Stands, arrangementer og markeringer

- **Markering av valentinsdagen**

JURK har tradisjon for å bruke tiden rundt valentinsdagen til å jobbe med rettighetsinformasjon rundt samboeres rettigheter, blant annet gjennom å dele ut våre standard samboerkontrakter. Vi hadde stand på UiO, OsloMet og Høyskolen i Kristiania, der vi delte ut samboerkontrakter i uken omkring 14. februar. Vi kaller kampanjen «Du kan ikke leve på luft og kjærlighet». I tillegg holdt gruppa en debatt på valentinsdagen om behovet for samboerlov.

- **Markering av 8. mars – Den internasjonale kvinnedagen**

JURK markerte kvinnedagen med et arrangement som ble gjort i samarbeid med Fagbokforlaget. Dokumentarfilmen om Ruth Bader Ginsburg, den kjente amerikanske Høyesterettsdommeren, og holdt deretter en panelsamtale med de tidligere Høyesterettsdommerene Karin Bruzelius og Kirsti Coward. Det var så markering på kontoret med quiz og lunsj før vi gikk i toget. Saksbehandlerne fikk resten av dagen anledning til å gå på ulike arrangementer som de fant spennende den dagen.

- **Markering av 25. november – FNs internasjonale dag for avskaffelse av vold mot kvinner**

Formålet med denne dagen er å rette oppmerksomhet mot vold mot kvinner som et globalt problem. JURK starter vanligvis dagen med at å delte ut symbolet for kampanjen «Stopp vold mot kvinner» - den røde knappen. I år fikk vi ikke tidsnok tillatelse til å stå utenfor Jernbanetorget, og fikk derfor dessverre ikke gjennomført dette. Rød knapp-samarbeidet avholder vi også en årlig konferanse sammen med de andre organisasjonene i alliansen. Temaet for årets markering var om kjærlighetsvold i unge relasjoner. Christina Lauvås og Maiken Sætran var våre representanter i Rød knapp-samarbeidet, og bidro med organisering og gjennomføring av arrangementet.

- **Profilering mot studenter**

JURK profilerer seg mot studenter – både for å få jusstudenter til å søke jobb hos oss, for å få studenter med problemer til å henvende seg til oss for hjelp og for å være deltakende aktører i studentmiljøet. Vi anser oss selv dessuten som en viktig motvekt til det trykket den kommersielle delen av advokatbransjen har mot jusstudentene. Ved å være en synlig aktør i studentmiljøet bidrar vi til å vise frem andre jobbmuligheter og karriereveier, øke bevisstheten omkring rettspolitiske og kvinnepolitiske problemstillinger og synliggjøre hvordan jurister kan bidra til bedre rettssikkerhet for sårbare grupper. Ikke minst leverer vi ett viktig undervisningstilbud til de studentene som arbeider hos oss. De får et helt unikt år, og blir godt forberedt på et arbeidsliv innen forskning, rettshjelp, politikk eller annet juridisk arbeid.

Vi profilerer oss mot studenter som trenger hjelp fra oss med faste stand på Blindern annenhver uke gjennom hele året.

For å vise frem jobbmulighetene hos oss er vi alltid til stede på arbeidslivsdagene i Oslo og Bergen, og noen ganger også i Lillehammer. Hvert semester titter saksbehandlere fra JURK innom forelesninger for alle avdelinger og kull på jussen i Oslo, og forteller kort om JURK og hvorfor det er fint å jobbe hos oss. Vi holder også bedriftspresentasjoner for de nye fadderbarna ved juridisk fakultet i Oslo, og har stand på valgfagmessedagen.

Mange av våre arrangementer er rettet mot, og markedsført opp mot studenter, og særlig jusstudenter. Vi skriver også en del i studentrettede tidsskrifter, og stiller opp som ordstyrere og i paneler som andre studentorganisasjoner holder.

Både vår- og høstsemesteret holder familierettsgruppen manuduksjoner i familierett for første avdeling ved UiO. Disse er svært populære.

I forbindelse med vår samboerkampanje «Du kan ikke leve på luft og kjærlighet» som vi avholder årlig omkring valentinsdagen, retter vi alltid mye av innsatsen mot studenter. Det er mange unge som lever som samboere uten samboerkontrakt. I 2019 hadde vi stands ved UiO, OsloMet og Høyskolen i Kristiania.

- **Oslo Legal Walk**

I 2018 arrangerte Juristforbundet for første gang Oslo Legal Walk. Det er et veldighetsarrangement, der jurister og andre inviteres til å gå en rute i Oslo sentrum. For å gjøre noe mer ut av det hele, var det satt ut stands med drikke langs ruta, og endepunktet var Frokostkjelleren studentpub, der det var en sosial sammenkomst. Deltakeravgiften på 300 kroner gis til veldedige formål. Det er også mulig for deltakerne å gi ekstra donasjoner sammen med deltakeravgiften. Overskuddet gikk i 2019 til Jussbuss, Barnas jurist, Gatejuristen, Kreftforeningens rettshjelptilbud og JURK. Vi stilte også med mange frivillige til gjennomføringen av selve arrangementet. Arrangementet ble rammet av dårlige værforhold, men var likevel vellykket.

4. Saksbehandling

4.1 Oversikt

Vi definerer en sak som en juridisk behandlet problemstilling. All vår saksbehandling er skriftlig. Unntaket er når vi bistår klienter i forhandlingsmøter, forliksråd, husleietvistutvalg, motparts møter og liknende, der vi naturligvis opererer muntlig. I tillegg gir vi ofte praktisk informasjon muntlig.

Vi mener at den skriftlige saksbehandlingen er den beste måten å ivareta våre klienters rettsikkerhet på. Når klienten får informasjonen skriftlig kan hun lese den flere ganger, og trenger ikke avhenge av egen hukommelse eller nedtegne muntlig mottatt informasjon selv. Det skriftlige svaret er godkjent av hele saksbehandlingsgruppen noe som sikrer den juridisk-faglige hjelpen klienten mottar.

JURK legger stor vekt på at informasjonen vi gir er skrevet på et *lett og forståelig språk* og at informasjonen er tilpasset den enkelte klient. Vi vurderer hver klients behov for hjelp, noen har behov for mer inngående hjelp enn andre. Ressurssterke klienter kan ha god nytte av en brosjyre, mens mer ressursvake klienter trenger brev på lett norsk med informasjon konkret i sin sak.

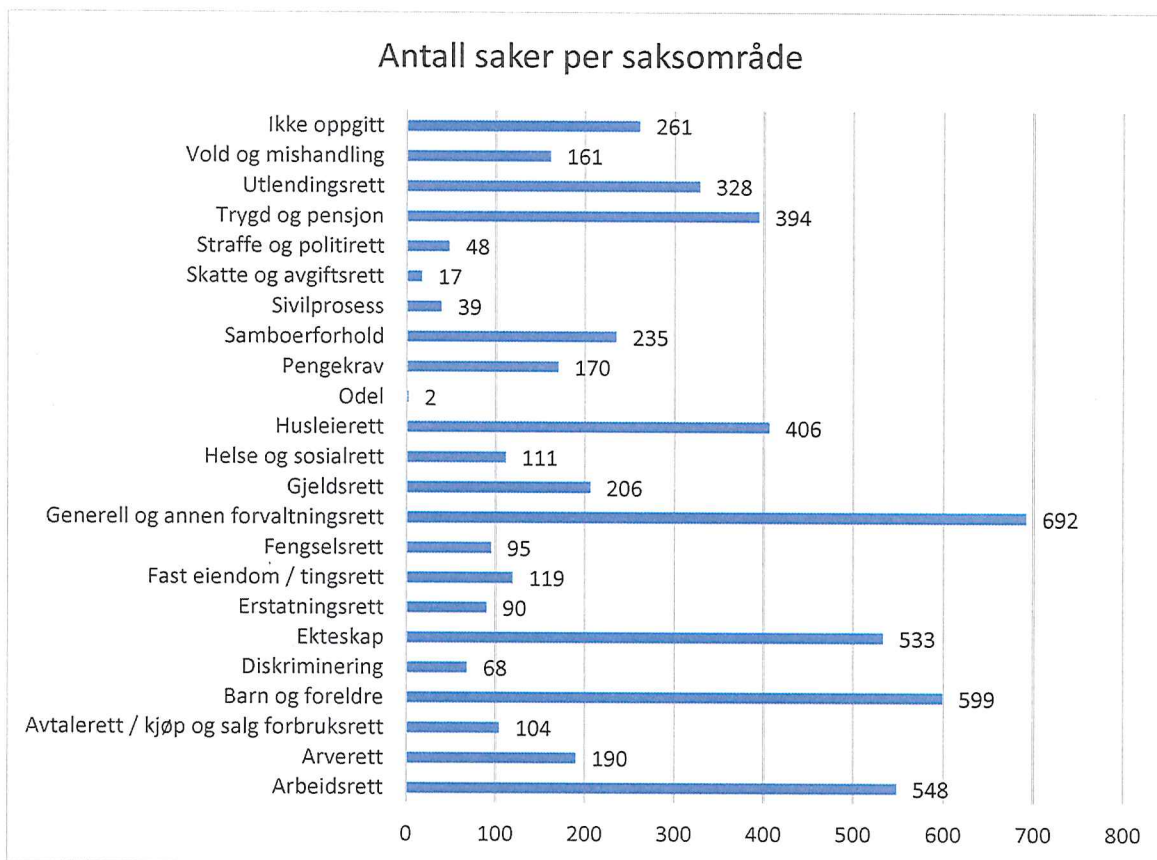
I 2019 fikk vi inn totalt 6 065 henvendelser. Av disse ble 725 henvist videre direkte fra sentralbordet. En henvisning kan for eksempel være saker innenfor rettsområder vi ikke behandler, at klienten har for høy inntekt til å falle innunder vår målgruppe, at klienten trenger å få saken sin juridisk behandlet raskere enn vår 3 ukers saksbehandlingstid, at vi ikke har mottak den dagen klienten ringer inn eller at det er klart at henvendelsen til klienten er av praktisk art og ikke juridisk. Grunnet stram personalsituasjon må vi også noen ganger henvise klienter grunnet manglende kapasitet. Ettersom disse henvendelsene ikke er blitt direkte saksbehandlet fra JURKs side, kategoriserer vi dem ikke som «saker». Det høye antallet av «henvendelser» viser imidlertid at vi også gjør en betydelig innsats ved å henvise personer videre til rette instans. Av kapasitetsårsaker, valgte vi å ikke registrere henvendelser som ble direkte henvist videre fra sentralbordet i sommerdriften. Dette frigir tid til saksbehandling, men fører til et lavere tall i statistikken.

4.2 Antall behandlede saker

I 2019 behandlet vi 5416 unike saker. Dette er en liten nedgang fra i fjor, noe som skyldes flere forhold. I siste halvdel av 2019 var vi én saksbehandler mindre på grunn av langtidssykemelding. Videre har de nye reglene om behandling av personopplysninger medført at saksbehandlingen i enkelte tilfeller har blitt mindre effektiv. Det kreves ekstra oppfølging av noen av de mest ressursvake klientene i forbindelse med oversendelse og åpning av krypterte dokumenter. I tillegg bruker saksbehandlerne mye tid på å kommunisere med motpart ved partsrepresentasjon. Det er tidkrevende både ovenfor offentlige instanser og private motparter å få motta og sende dokumenter på en forsvarlig måte. Videre har vi sett en økning i antall svindelsaker. Dette er saker som er svært ressurskrevende, men hvor klienten ofte er svært sårbar posisjon. Vi ser at i de tilfeller hvor svindelen er utført av en nåværende eller tidligere partner, utgjør den ofte kun en del av et større voldsbilde. Vi anser det derfor en del av disse sakene for å være i kjernen av vårt mandag, og nødvendig å prioritere. I tillegg har vi fortsatt å bruke en del ressurser på å nå de som trenger oss mest, gjennom blant annet oppsøkende arbeid. Vi jobber fortsatt med å effektivisere rutiner, men samtidig holde et normalt arbeidspress ovenfor de ansatte.

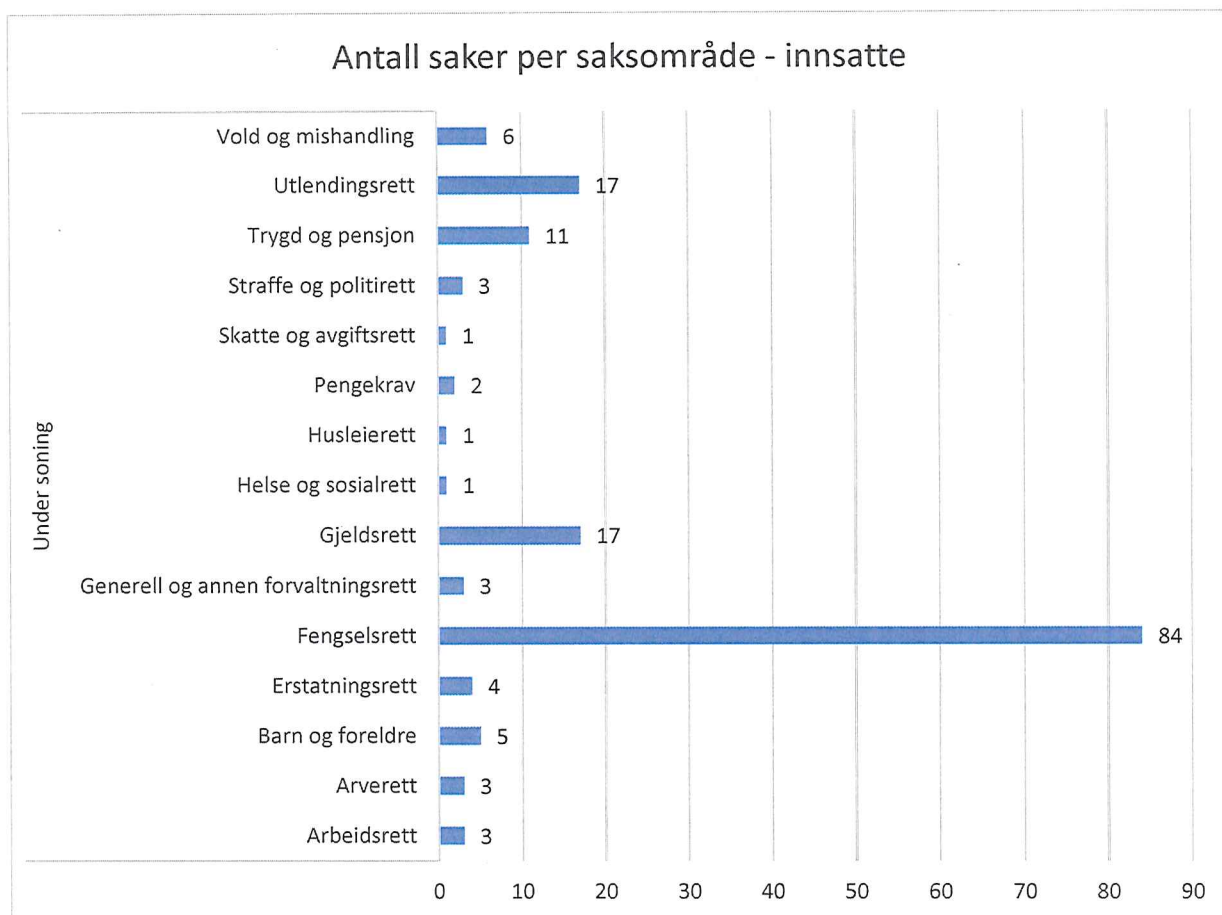
Nedenfor finnes en oversikt over antall saker vi behandlet på ulike saksområder i 2019. Det er saker innenfor generell og annen forvaltningsrett som vi har behandlet flest av. Deretter følger saker vedrørende barn og foreldre, ekteskap og arbeidsrett, husleierett og trygd og pensjon. Vi har en nedgang i antall saker registrert som voldssaker. Dette er fordi mange saker hvor klienten er utsatt for vold eller mishandling, er likevel hovedspørsmålet for eksempel om oppholdstillatelse, eller mulighet for skilsmisse. Disse sakene vil derfor ikke registreres under kategorien «vold og mishandling», men under andre kategorier. Antall saker som er registrert som «ikke oppgitt» er klienter som ikke har ønsket å oppgi statistikk,

noe vi har godtatt i 2019. Disse sakene er altså i realiteten fordelt utover på de andre saksområdene.

Siden 70-tallet har JURK gitt rettshjelp til kvinner i soning, både ved å ha saksmottak, ved å holde foredrag i fengsel og ved å jobbe rettspolitisk for å bedre soningsforholdene deres. Vi har i løpet av 2019 hatt faste mottak i Bredtveit, Kragerø, Ravneberget, Evje avdeling i Arendal fengsel og Bergen fengsel. 2019 mottok vi 161 saker fra kvinnelige innsatte. Dette er en økning fra 2018. Med tanke på at det kun er omkring 200 kvinnelige innsatte i norske fengsler til enhver tid, mener vi at antallet saker vi mottar fra denne klientgruppen indikerer et stort udekket rettshjelpsbehov blant kvinnelige innsatte.¹

¹ <https://www.ssb.no/statbank/table/10530/tableViewLayout1/> (siste statistikk fra SSB er fra 2017)

Statistikken viser at de kvinnelige innsattes behov for rettshjelp er noe annerledes enn det behovet JURKs øvrige klienter har. Ikke overraskende er det klart fengselsrett det saksområdene flest innsatte har spørsmål om. Det er en økning i spørsmål om fengselsrett fra 2019, men spørsmål om straff- og politirett har gått ned. I tillegg er det mange spørsmål om gjeld og utlendingsrett.

4.3 Partsrepresentasjon

Vi hjelper våre klienter med partsrepresentasjon både i saker hvor motpart er privatperson og når motpart er en offentlig instans. Skriftlig partsrepresentasjon kan for eksempel innebære at vi korresponderer skriftlig med motparts advokat på vegne av vår klient eller at vi klager på offentlige vedtak. Muntlig partsrepresentasjon kan innebære at vi representerer vår klient i forhandlingsmøter med arbeidsgiver, eller at vi tar saken til forliksrådet.

JURK har i løpet av 2019 skrevet 215 brev til motpart og 109 klager til instanser som blant annet UDI, UNE, NAV, Fylkesmannen, HTU, Trygderetten, Forliksrådet, Politiet og fengsler. Dette er ressurskrevende arbeid, men vi velger å prioritere dette for klienter med behov for hjelp ettersom det er av avgjørende betydning for å ivareta deres rettssikkerhet.

JURK er det eneste rettshjelpstiltaket som hjelper voldsutsatte kvinner med å orientere om og skrive søknader om voldsoffererstatning og rettferdsvederlag.

4.4 Saksbehandlingsområder og tendenser vi ser i 2019

Arbeidsrett

Det har som tidligere år vært stor pågang i saker om arbeidsrettslige spørsmål. Et stort antall av sakene i 2019 har omhandlet reglene rundt og bistand i saker om *oppsigelse*. Disse sakene har stor velferdsmessig betydning for klientene våre.

En del av sakene har omhandlet oppsigelse på grunn av virksomhetens forhold (nedbemanning). I tillegg er det et antall av sakene hvor vi ser at klientene har mottatt uformriktige oppsigelser, eller usaklig oppsigelse. Vi ser at disse ofte oppstår fordi arbeidsgiver ikke kan regelverket eller prøver å omgå reglene.

Det er også mange saker som omhandler endringer i arbeidsforholdet og arbeidsgivers *styringsrett*. I tilknytning til dette har det også vært en del om endringsoppsigelse. I noen saker er det nok med informasjonsbrev, mens vi opplever at situasjonen i andre tilfeller er såpass låst at det ikke er hensiktsmessig med et infobrev, bare representasjon. I enkelte saker fremstår det klart at arbeidsgiver misbruker sin styringsrett for å presse arbeidstaker ut av jobb.

Det har som tidligere vært mange saker om *utestående lønn*. Det er både tilfeller av at arbeidstaker har fått utbetalt for lite lønn, og at arbeidstaker ikke har fått utbetalt lønn i det hele tatt. Det har også vært saker om *utestående feriepenger*. I disse sakene har vi bistått både med informasjon om hvordan klientene selv kan utforme påkrav. Vi har også skrevet en stor andel påkrav på vegne av klientene, i tillegg til å ha hatt enkelte forhandlingsmøter. Vi ser ofte at arbeidsgiver betaler etter at JURK har sendt påkrav.

Diskrimineringsrett:

I likhet med tidligere år har det i 2019 vært mange saker om graviddiskriminering. I tillegg til at klienter kontakter oss med konkrete spørsmål om graviditetsdiskriminering, opplever vi også noen ganger at klientene egentlig oppsøker oss med andre arbeidsrettslige spørsmål, og så nevner i en bisetning at de tidligere har blitt sagt opp, eller ikke fått forlenget en kontrakt fordi de var gravid. Vi ser at det er behov for større kunnskap om diskrimineringsreglene både blant arbeidstakere og arbeidsgivere.

Vi har også fått in flere saker om seksuell trakassering, særlig seksuell trakassering på arbeidsplassen. I disse sakene har vi for det meste gitt rettighetsinformasjon. Det er vanskelig å komme med konkrete uttalelser i de enkelte sakene da de ofte er komplekse.

I tillegg har vi hatt et par saker som knytter seg til diskriminering på grunn av omsorgsoppgaver.

Et problem vi ser i diskrimineringssaker er at vi ofte ikke får gjort så mye utover å gi rettighetsinformasjon til klienten. Dette er delvis på grunn av kapasitetsproblemer, da det krever svært mye tid og ressurser å partsrepresentere. I saker om graviddiskriminering prøver vi likevel å strekke oss litt lengre. Dette er særlig fordi graviddiskriminering kan gå utover lønn og i forlengelse også foreldrepenger. I 2019 har JURK representert mot arbeidsgiver, og også tatt noen saker til Diskrimineringsnemnda.

Vi opplever at klienten egentlig har behov for representasjon for å få hevdet sin rett i disse sakene, og at arbeidsgiver først blir villig til å samarbeide når JURK kommer inn i bildet.

Trygderett og sosialrett:

Vi opplever at et gjennomgående problem innenfor saker om trygd- og sosialrett er kontakten med NAV. Våre klienter opplever ofte svikt i NAVs veiledningsplikt, og føler at de får dårlig eller ingen informasjon når de kontakter NAV. De opplever å få liten informasjon om hvilke rettigheter de har. I noen av disse sakene ender vi derfor opp med å henvise klientene våre mye tilbake til NAVs veiledningsplikt og bistår ved å gi klienten konkrete spørsmål. Hvis klienten er veldig ressurs svak har vi i enkelte tilfeller ringt NAV selv, for deretter å gjengi informasjonen. Vi henviser ofte til NAV Ris & Ros dersom klienten ønsker å klage på saksbehandleren sin i NAV.

Til tross for fokus på klarspråk i NAV, er vedtakene som sendes ut erfaringsmessig er svært vanskelig å tyde for klientene våre. Det kan både være uklart hva som er hjemmelen for vedtaket, og hva NAV legger vekt på i vurderingene som foretas. Det hender også at vedtakene mangler en begrunnelse og ikke er etterprøvbare. Enkelte henvendelser fra klienter handler bare om å forklare innholdet i et vedtak. I enkelte tilfeller er også våre saksbehandlere nødt til å bruke lang tid for å forstå innholdet og konsekvensene av et vedtak.

I forlengelsen er det en del klienter som trenger hjelp med praktisk bistand. Vi tolker dette som sviktende veiledningsplikt og at klientene rett og slett synes det er vanskelig å orientere seg i folketrygdsystemet.

I 2019 har det vært en økning i antall saker om trygd. Vi mottar mange forespørsler om hjelp til å klage på uføretrygd og arbeidsavklaringspenger. Dette er også en økning i antall forespørsler om å klage på vedtak om ung ufør.

Mange klager på uføretrygd som knytter seg til behandlingsvilkåret og arbeidsrettede tiltak i § 12-5. Vi opplever at det er problem at Nav ikke føler seg bundet av tidligere vurderinger,

og at dette går på bekostning av klienten. I flere vedtak vises det til en avgjørelse der Trygderetten uttaler at Nav ikke er bundet av tidligere vurderinger – uten å se avgjørelsen i sin helhet eller si hvorfor de kan gjøre det i hver enkelt sak.

Mange av klientene våre har også spørsmål om økonomisk sosialhjelp og ønsker bistand i forbindelse med avslag på stønaden. Dette bunner trolig i innstrammingene i AAP da klientene faller mellom to stoler mellom på AAP og uføretrygd. Vi ser at dette kan gå hardere utover kvinner, fordi de ofte har omsorg for barn. Saker om økonomisk sosialhjelp er ofte av stor velferdsmessig betydning for klientene. Vi opplever at det er et problem at saksbehandlingstiden hvis man klager på et avslag er svært lang. Hvor vi ikke har kapasitet og klienten bor i Oslo og Akershus, prøver vi å henvise til Pasient- og brukerombudet i Oslo og Akershus eller Sosial- og eldreombudet i Oslo som også behandler saker om sosialrett i Oslo. For de klientene som bor utenfor Oslo, er det likevel ofte raskere å søke på økonomisk sosialhjelp igjen, i stedet for å klage på et avslag.

Vi har mange klienter som har mottatt tilbakebetalingskrav. Det gjelder en variasjon av ytelser på bakgrunn av flere grunner.

Andre temaer

Vi har hatt en del saker om barnebidrag, hvor det blant annet er uenigheter om fordeling av beløp. I saker hvor de er uenig i beløpet ser vi at det er et problem at klienten må betale rundt tilsvarende ett rettsgebyr for å kreve at Nav gjør en ny beregning. Det er ofte noe våre klientene ikke har råd til.

Vi har i tillegg i 2019 hatt mange spørsmål om pensjon. Disse har vi likevel sett oss nødt til å avvise ettersom dette ikke er et rettsområde hvor JURK har kompetanse.

Familierett

Familierettsgruppen arbeider med saker innen ekteskap, samboerforhold, og barnerett. Gruppen har i mange år hatt en svært stor pågang av klienter, og vi arbeider kontinuerlig med å fordele kapasiteten vår best mulig. Vi har innført en stadig strengere praksis av øvre inntektsgrense i disse sakstypene, samt snevret inn hvilke problemstillinger vi kan bistå i.

Familierettsgruppen er den saksgruppen som får flest henvendelser fra klienter som kommer over vår inntektsgrense. Føringer fra JURKs tilskuddsytere, samt behovet for å rette kapasiteten vår inn der det trengs mest, fører dermed til at vi henviser mange kvinner med familierettslige problemstillinger til finne hjelp på egenhånd, der det mest aktuelle vil være å kontakte advokat. Vi sender ofte ut brosjyrer til disse kvinnene likevel, da dette er en svært enkel prosess for oss, og muligens kan hjelpe noen av dem litt på vei. Familierettsgruppen har også laget noen gode standardskriv på temaer mange klienter har spørsmål om, for å effektivisere arbeidet i saker der klienten først og fremst trenger informasjon.

Pågangen i denne typen saker, viser oss at familierett er et viktig område for kvinner i dag, og vi hadde ønsket at vi hadde anledning til å bistå flere, også blant kvinner som har noe bedre økonomi enn de vi nå sikter oss inn mot. Det er tydelig for oss at det er ett stort behov for rettshjelp på dette feltet. Det er også en stor del av kvinnene som kontakter oss for hjelp som har mye gjeld, som gjør vurderingen av deres økonomiske kapasitet mer komplisert.

Ekteskap

Vi opplever at de fleste klientene som henvender seg til oss først og fremst ønsker informasjon om- og bistand til å *gjennomføre et skifteoppgjør*. Det er færre som ønsker å vite hvordan de faktisk skal gå frem for å ta ut separasjon eller hvordan de skal gå frem for å skille seg, selv om dette også står sentralt.

En del av de som ønsker informasjon om separasjon og skilsmisse ønsker å vite om det er mulig å skille seg uten separasjonstid, dette ofte i samband med vold i ekteskapet. Mange av klientene som tar kontakt med oss har ofte liten oversikt over egen økonomi og formuesordningen i ekteskapet. Dette gjør det vanskelig å gi dem konkrete svar. I slike saker prøver vi derfor å gi mer generell informasjon om reglene om skifteoppgjør etter norsk lov. Vi oppfordrer også klientene til å ta kontakt med egen bank og Kartverket.

Vi mottar også en del spørsmål om gjeld, og betydningen av at ektefeller har tatt opp gjeld sammen og hva som skjer med denne gjelden når de går fra hverandre. Vi opplever også at i de tilfeller hvor kun den andre ektefellen har tatt opp gjeld, tror klientene at de er ansvarlig for gjelden gjennom ekteskapet. De har derfor ofte betalt ned på gjelden til ektefellen.

I saker om skifteoppgjør gir vi ofte informasjon om skjevdelingsreglene. De fleste klientene som tar kontakt med oss, har levd i et langvarig samboerskap forut for ekteskapet og ofte mangler de kunnskap om hvordan dette påvirker skifteoppgjøret, og kvinnen står ofte igjen som den tapende part ved skilsmisse. Dette gjør at skjevdelingskravene ofte omfatter verdier som er anskaffet for mange år siden, ofte ombyttet i flere omganger som gjør kravet vanskelig å bevise.

Rett under 50% av klientene til JURK har innvandrerbakgrunn. Dette kommer fram i problemstillingene som klientene våre har. Flere av klientene våre som har innvandrerbakgrunn har spørsmål om de er registrert gift i Norge, og om de da kan skille seg her. De har også ofte lite informasjon om hvilke regler som gjelder for separasjon og skilsmisse i Norge. Dette er en tydelig fortsettelse av tendensen fra tidligere år.

JURK kan også bidra til å tolke og forklare innholdet i ektepakter. Flere oppsøker oss etter at de har underskrevet en ektepakt. For klientene ved innvandrerbakgrunn ser vi at flere av kvinnene som har giftet seg med en norsk mann, har underskrevet på ektepakter enten rett

før de gifter seg eller med en gang de kommer til Norge. Ektepakten er på norsk slik at klienten ikke forstår hva hun signerer på. Klienten blir da overrasket når hun ønsker å gå fra mannen og finner ut at hva ektepakt innebærer for hennes økonomi. Resultatet er at kvinnene ikke har en reell mulighet til å skille seg. Dette er i utgangspunktet en sårbar gruppe, der kvinnene språkbarrieren er stor. I slike saker er det lite vi i JURK kan gjøre for å hjelpe klienten annet enn å tolke ektepakten og forklare hva denne betyr for henne.

Noe som er nytt i år er at vi har fått flere henvendelser angående tvangsfullbyrdelse. Klienter tar kontakt med oss og ønsker hjelp til tvangsoppløsning av sameie eller til å hente sine egne eiendeler hos tidligere ektefelle eller samboer. Dette kan ofte knytte seg opp mot at klienten har blitt utsatt for psykisk eller fysisk vold av partner og derfor er redd for å oppsøke vedkommende.

Samboere

JURK opplever å få flere saker vedrørende samboerforhold. De fleste klientene henvender seg til oss med spørsmål knyttet til *økonomisk oppgjør etter endt samboerskap*. Vi ser at få inngår samboerkontrakt. Mange har ikke tatt stilling til hva som skal skje ved endt samboerskap, og vi opplever at det ofte er fordi klientene våre tror at det økonomiske oppgjøret ved samboerforhold følger de samme reglene som for ektefeller.

Klienter har derfor ofte spørsmål om eierforhold ved oppløsning av samboerforholdet. Vi ser at det fortsatt er slik at mange av kvinnene som bruker mer tid på barna og felles hjem, og dekker forbruksutgifter, og at de sjeldent investerer i varige verdier som fast eiendom. De fleste av de som har vært i langvarige samboerskap som tar kontakt med oss, er ikke klar over at de kan ha opparbeidet seg en eierandel i felles bolig.

Mange av våre klienter ønsker også å overta felles bolig, da det ofte er kvinnene som har hovedomsorgen for barna. Flere bli overrasket når de finner ut at de da må kjøpe ut den andre til markedspris. Fordi klientene vår ofte har dårlig råd er ikke dette et alternativ.

I likhet med ektefeller, har flere av klientene som har vært i samboerskap spørsmål om gjeldsansvar. Vi opplever at en del av våre klienter har liten oversikt over egen økonomi. Det hender at våre klienter ikke vet hva de har signert på eller avtalt med samboer. I slike saker kan det være vanskelig å gi klienten et konkret svar på hennes sak.

Barnerett

En stor andel av sakene vi behandler gjelder foreldre og barn. De fleste av disse sakene er foreldretvister og gjelder foreldreansvar, fast bosted og samvær. Familiegruppen har flere standardskriv på norsk, lett norsk og engelsk som vi benytter ofte. Disse standardskrivene avlaster oss i en stor andel av saker, og er svært kostnadseffektiv rettshjelp. Vi sender i første

omgang ut standardskrivene med en oppfordring til å ta kontakt, dersom klienten har flere spørsmål. Vi henviser også ofte til familievernkontoret.

I en stor andel av sakene ser vi at det er høyt konfliktnivå mellom mor og far, og dette gjør at foreldrene ikke klarer å bli enige eller at den ene parten ikke oppfyller en samværsavtale. Vi har også hatt saker der den ene forelderen ikke vil levere tilbake barnet og saker der barnet blir kidnappet. I slike saker gir vi generell informasjon fra brosjyrer og standardskriv, henviser til familievernkontor, tingretten, barnevernet eller politiet.

Vi får også spørsmål om barnebidrag og reisekostnader i forbindelse med samvær. Far betaler ofte lite eller ingenting for barnet. Til stadighet ser vi at det sammenblanding av avtaler om barna og avtaler om skifteoppgjør. I slike saker henviser vi til NAV og gir generell informasjon.

Vi har også fått noen spørsmål om foreldreansvar alene, og da gitt informasjon om dette. I slike saker gir vi generell informasjon om domstolene, men kan ofte ikke hjelpe klienten mer enn det. Vi har også saker der klienter er registrert som gift og får barn med en annen uten å skille seg. Klienten får da problemer både med foreldreansvar og hvem som står som registrert far for barnet. I slike saker har vi gjort videre undersøkelser av hvilke muligheter klienten har, og gitt informasjon om dette.

Gjennom året har JURK gjennomgående hatt saker der feil hos forvaltningen står sentralt. Feil i registrering hos UDI eller Folkeregisteret for foreldreansvar og fast bosted for barn, fører til vanskelige situasjoner for både mor og barn, ofte med økonomiske konsekvenser.

Tidlig i året fikk JURK inn en del saker som omhandlet mishandling av barn. Dette var et nytt og uvant felt for JURK der vi har hatt lite kompetanse. Vi får fortsatt noen saker om barnevernet. Klientene er ofte misfornøyde med jobben som barnevernet gjør. I noen anledninger tar vi kontakt med barnevernet og ber om innsyn i sakens dokumenter. Vi har også ringt rundt på anonymt grunnlag og spurt generelt om hva barnevernet gjør i en tilsvarende sak. Siden vi ikke jobber med barnevernsrett går vi ikke lengre i disse sakene.

Arv

JURK har lenge ført en restriktiv praksis for saker vi hjelper til i om arv. Vi har tidligere år sluttet å ta saker om hypotetiske arveoppgjør. Fra 2019 har saksområdet blitt ytterligere innskrenket, og vi tok i 2019 kun inn saker om arv etter en konkret vurdering av om saken utgjorde et sterkt velferdsmessig behov hos en veldig ressursvake klienter. Dette har i hovedsak vært spørsmål om arv, gjeld og uskifte når samboer eller ektefelle dør. Vi har dermed bare hatt et fåtall saker om arv høsten 2019.

Det at vi har kuttet i arvesaker har dermed frigjort tid til å kunne hjelpe klienter i mer vanskeligstilte situasjoner, men vi bemerker at også arv kan føre med seg et særskilt velferdsmessig behov hvor det er få eller ingen plasser å henvise klientene våre videre.

Vold i familiesaker

Familierettsgruppen kommer ofte bort i klienter som kontakter oss grunnet ett familierettslig spørsmål, men hvor det samtidig kommer opp at kvinnene har opplevd ulike former for vold i samlivet. De opplever fysisk, psykisk eller økonomisk vold både under samlivet, når klienten bestemmer seg for å avslutte samlivet og etter at det er avsluttet. Vi opplever likevel særlig at vold brukes for å hindre kvinnen i å avslutte samlivet. I disse sakene informerer vi klienten om hvordan man anmelder, hvordan man kan få besøksforbud, tilbudene hos krisesentrene og politiet. Vi har også saker der partneren bruker økonomisk vold og trusler om økonomisk avhengighet for å fortsette samlivet. I disse sakene gir vi klientene informasjon om hva de faktisk kan ha krav på dersom de skille seg.

Familiegruppen får også henvendelser som gjelder saker der barn blir utsatt for vold av den ene forelderen. Klienten lurte da på hvilke rettigheter hun har i relasjon til samvær og foreldrerett til deres felles barn. Vi ser også at klienter som har brutt ut av voldelige samliv kan også oppleve at den tidligere partneren truer med å ta fra klienten foreldreansvar eller tid med barnet. Ofte vil den voldelige partneren alltid være en del av klientens liv nettopp på grunn av felles barn.

Avtalerett

JURK bistår med generell avtaletolkning samt utforming av forliksklage dersom det er nødvendig å etablere et tvangsgrunnlag for å få oppfylt en avtale eller inndrive et pengekrav. Dersom vi vurderer klienten til å være i stand til å etablere tvangsgrunnlag på egenhånd, gir vi kun hjelp til selvhjelp.

Husleierett

Vi mottar fortsatt et stort antall saker innen husleierett. I løpet av 2018 valgte vi å gå bort fra å bistå utleiery. Utleiere kan være i en sårbar situasjon dersom deres betaling av huslånet avhenger av utleiekontrakten, men vi har likevel valgt å gjøre denne avgrensningen. Dette er fordi vi er nødt til å disponere vår kapasitet best mulig, og at leietakere i utgangspunktet er en mer sårbar gruppe enn utleiery.

Vi bistår i utgangspunktet leietakere i saker mot en annen leietakere. Vi tar likevel en konkret vurdering i hvor sårbar klienten er i den konkrete tvisten.

Som tidligere, har vi hatt mange saker om *tidsbestemte leieforhold* der klientene ønsker å komme seg ut av kontrakten. Det kan være spørsmål om oppsigelsesadgang, bindingstid, oppsigelsestid og fremleieadgang. I noen av disse sakene nekter utleier urettmessig å godkjenne fremleie. Vi ser også en del saker hvor klienten har misforstått oppsigelsesreglene og terskelen for å heve, noe som ofte fører til at de må betale dobbel husleie.

Videre har vi mange saker som omhandler *utbetaling av depositum*. Et gjennomgående problem er fortsatt at bankene ikke har tilstrekkelig kunnskap om depositumsreglene, og at våre klienter blir villedet når de ringer til banken for veiledning.

Vi ser at mange av våre klienter har innbetalt *irregulært depositum*. I disse sakene gir vi først klienten informasjon om reglene rundt depositum. I noen tilfeller ser vi at utleier nekter å opprette en depositumskonto selv etter at klienten ber om dette, og at utleier også nekter å tilbakebetale depositumet. I noen tilfeller representerer vi klienten og sender påkrav til utleier med krav om at depositumskonto skal opprettes, eller at summen skal tilbakebetales til klienten.

Videre har vi mange saker om mangler i husleieforholdet, krav om prisavslag og andre misligholdsbeføyelser, og henvendelser fra klienter som har fått krav om erstatning fra utleier etter endt husleieforhold. Vi har de siste årene hatt et økende antall saker om sopp, mugg og skadedyr i leiligheter.

Vi har også saker der våre klienter har opplevd trakassering i leieforholdet. Disse sakene kan ha et høyt konfliktnivå mellom utleier og leietaker. Vi opplever også at leietaker forteller at hun er redd for utleier, og ikke tør å selv ha kontakt med utleieren.

Vi har også et fokus på å partsrepresentere utsatte klienter. Vi ser at mange av disse klientene har behov for partsrepresentasjon for å vinne frem med sitt krav. I slike saker sender vi påkrav, og tar eventuelt saken inn for Husleietvistutvalget eller forliksrådet dersom det blir nødvendig. Vi forhandler også direkte med utleier i noen saker. Vi har også representert klienter som selv har blitt klaget inn for Husleietvistutvalget eller forliksrådet. Vi ser fortsatt at selv om klientene våre får medhold i sine krav, har de *problemer med å få kravet innfridd*. Dette betyr ofte at vi må av igangsette ny prosess med påkrav og tvangsinndrivelse. Dette fører til at mange av husleiesakene strekker seg over lang tid.

Fast eiendom

Boliggruppa mottar mange spørsmål om borettslag, eierseksjoner og boligkjøp. Flesteparten av disse sakene blir avvist på grunnlag av inntektsgrensa. Vi behandler kun saker om eierseksjoner og borettslag etter en konkret vurdering av det velferdsmessige behovet i saken, og etter en vurdering av vår egen kapasitet.

Utlendingsrett

Som tidligere, har vi utvilsomt flest saker om *familiegjenforening*. Det gjelder både spørsmål om familiegjenforening med ektefelle og andre, eksempelvis barn, mor eller søsken. I familiegjenforeningssakene mottar vi mange spørsmål om underholdskravet og når det kan gjøres unntak fra underholdskravet.

I tillegg er det mange som har spørsmål om hvordan søknadsprosessen rent praktisk foregår, både fra Norge og fra utlandet, herunder hvilken ambassade søknaden skal leveres til, vilkår for D-visum og forlovelsesvisum.

Vi har også mottatt et økende antall saker om *opphold på selvstendig grunnlag* jf. utlendingsloven § 53 (den såkalte mishandlingsbestemmelsen), særlig på høstsemesteret 2019. Kvinnene har kommet til Norge på familiegjenforening med ektefellen, og oppholdstillatelsen hennes avhenger derfor av et fortsatt samliv med mannen, med mindre hun oppfyller vilkårene for permanent oppholdstillatelse. Flere av kvinnene som kontakter oss opplever vold og mishandling i samlivet. De ønsker å flytte fra og skille seg fra mannen, men er redde for å miste oppholdstillatelsen og å måtte forlate Norge. For mange er det ikke et reelt alternativ å vende tilbake til opprinnelseslandet eller å skulle oppfylle vilkårene for permanent oppholdstillatelse. Vi opplever at mishandlingsbestemmelsen ikke er godt nok kjent blant de som den er ment å beskytte. I tillegg ser vi at de som kjenner til bestemmelsen også kjenner til usikkerheten rundt UDIs praktisering av regelen. Vi opplever at usikkerheten rundt UDIs praksis særlig slår ut i saker hvor det er snakk om psykisk vold, og tendenser til isolering og trusler om vold. Dette gjør at flere velger å forbli i voldelige forhold.

Vi mottar fortsatt mange spørsmål om kravene til *permanent opphold* i Norge. I 2019 har vi mottatt svært mange spørsmål fra klienter om innholdet i selvforsørgelseskravet og når det kan gjøres unntak fra dette kravet. Selvforsørgelseskravet er en vesentlig barriere for flere av kvinnene som kontakter JURK, da det stiller høye krav til inntekt og inntektskilder, i tillegg til at unntaksadgangen er snever. Flere av disse kvinnene har vanskeligheter med å komme seg på det norske arbeidsmarkedet, samt at de ofte har blitt tildelt mye ansvar for barn og husholdning. Vi opplever gjennom vår saksbehandling at størrelsen på selvforsørgelseskravet og den snevre unntaksadgangen medfører at mange av våre klienter ikke har en reell mulighet til å komme seg ut av den uforutsigbarheten og usikkerheten det innebærer å kun ha midlertidig opphold i Norge. Mange kvinner må derfor fortsette å kun ha familiegjenforeningstillatelse, slik at deres opphold fortsatt er avhengig av samlivet med en ektefelle eller samboer.

Videre har vi hatt en økt pågang av utvisningssaker. Flere av sakene gjelder utvisningsvedtak, og i disse sakene er det ofte begrenset hva vi kan gjøre. Vi kan imidlertid gi informasjon om hva en utvisning innebærer, vilkår for å få opphevet et innreiseforbud,

eller rett til å komme til Norge på kortvarig besøk. Vi har også gitt bistand med å få utsatt iverksettelse.

Vi har også hatt en del spørsmål vedrørende opphold for EØS-borgere. Flere har hatt spørsmål om oppholdstillatelse etter endt forhold med EØS-borger og vilkårene for varig oppholdsrett EØS-reglene gir klientene ofte et bedre og gunstigere oppholdsgrunnlag, men vi opplever at det er få klienter, særlig fra tredjeland, som kjenner til sine rettigheter dekket av EØS-regelverket. Vi opplever også at veiledningstjenesten til UDI gir villedende informasjon i noen saker om EØS-regelverket.

Vi har hatt et økende antall saker der klienten enten er i en asylsøkersituasjon eller er i nær relasjon til en asylsøker. I tillegg har vi hatt noen saker om statsborgerskap.

I saksbehandlingen har vi kommet over en del veiledningssaker som ideelt sett burde vært løst gjennom offentlig veiledningsplikt. Et eksempel er klienter som ikke forstår forskjellen på oppholdskort og oppholdstillatelse. Vi ser også at kvaliteten på veiledningen vi får fra UDI varierer fra avdeling til avdeling, og at noen saksbehandlere gir oss informasjon på bakgrunn av feil rettskilder. Vi opplever også at det er vanskelig å få tak i offentlige kontorer, spesielt kommunen og forliksrådene utenfor Oslo.

Volds- og mishandlingssaker

JURK bistår kvinner som er eller har vært utsatt for mishandling, voldtekt, incest eller andre straffbare handlinger. Vi bistår blant annet kvinner ved spørsmål om politianmeldelse, klage på henleggelse av saker, samt oppfølging av anmeldelse hos politiet. Gjennomåret har vi gitt mye veiledning gjennom infobrev og per telefon. Utover høsten 2019 så vi en økning i behov for å representere klienten overfor kreditorer, i forliksrådet, kontoret for voldsoffererstatning, og i forbindelse med politiet. Vi gjør en alltid konkret vurdering av klientens mulighet til å representere seg selv, ettersom partsrepresentasjon er krever mye i tid og ressurser.

I likhet med 2018 har det i år vært mange spørsmål om beskyttelsestiltak og anmeldelse. I disse sakene har vi gitt informasjon og henvist til politiet.

I 2019 har vi sendt flere klager på avslag på vedtak om voldsoffererstatning. Når det gjelder søknad om *voldsoffererstatning og/eller rettferdsvederlag* opplever vi at flere av klientene våre har behov for støtte og tett oppfølging for å komme seg gjennom prosessen. Årsaken til dette kan være at flere lider av store psykiske og/eller fysiske skader. I disse sakene blir vår rolle overfor klienten ofte mye større enn kun den som juridisk rådgiver. Vi henviser derfor ofte til andre organisasjoner eller offentlige instanser, for at klienten skal få profesjonell samtaleterapi.

I saker om vold i nære relasjoner opplever vi at kvinnene syns det er vanskelig å bryte ut og anmelde saken til politiet. Begrunnelsen for dette er ofte sammensatt. Det kan være at de er redd for hva voldsutøver vil gjøre, at de ikke ønsker å anmelde en person de har en nær relasjon til, eller dersom de har barn, kan det være for å skåne barna, unngå konflikt, og unngå at barnefar havner i fengsel. I tillegg spiller økonomiske forhold en viktig rolle, ofte er kvinnene økonomisk avhengig av voldsutøver. Vi har en del klienter med minoritetsbakgrunn, og erfarer at flere av disse kvinnene synes det er særlig vanskelig å si ifra om at de utsettes for vold. De forteller om frykt for å bli fryst ut av familie og venner, og som en følge av dette, ende opp uten nettverk.

I senere tid har JURK rettet et særlig fokus mot økonomisk vold. Grunnen til dette er at vi opplever en stadig økning av tilfeller der klienter kommer til oss med store gjeldsproblemer som følge av økonomisk vold fra nærstående. I noen tilfeller har klienten fått signaturen forfalsket og på den måten blitt gjort ansvarlig for stor gjeld. Andre ganger kan klienten ha blitt tvunget til å signere på for eksempel lånepapirer. Disse sakene er svært utfordrende. Både fordi klienten ofte ikke har oversikt over hvilke krav som er stiftet i hennes navn, og fordi det ofte er vanskelig å bevise hva som faktisk har skjedd. JURK opplever at økonomisk vold-begrepet er lite kjent for hjelpeapparatet (offentlige instanser osv.). I 2019 har vi hatt en stor økning i antall saker økonomisk vold, hvorav en stor andel av disse gjelder ID-tyveri. I disse sakene gir vi klienten både informasjon om muligheten til å anmelde, men vi har erfaring med at svært mange av disse sakene henlegges av politiet på grunn av manglende kapasitet. Vi gir også klienten informasjon om, og bistår henne ofte i, å forfølge saken i den sivilrettslige sporet. Ofte sender vi bestridelser til bankene på vegne av klientene. Vi ser likevel at dette sjeldent fører fram. Bankene opprettholder kravet sitt mot klienten, med grunnlag i finansavtaleloven og bankID-avtalen. Ofte peker også bankene på at forholdet må anmeldes først, men vi opplever sjeldent at en anmeldelse faktisk blir hensyntatt av bankene i de tilfellene hvor dette foreligger.

Vi ser at mange av klientene som kommer til oss med saker om ID-tyveri, også opplever eller har opplevd andre typer av vold. Det blir viktig for oss å se den økonomiske volden i et større bilde.

I 2019 har vi også klaget på svært mange henleggelsers av anmeldt bedrageri. De fleste henleggelsene skjer på grunn av saksbehandlingskapasitet.

Gjeld og pengekrav

JURK bistår klienter som har større eller mindre gjeldsproblemer, blant annet med å få betalingsutsettelse, rentefritak eller med å opprette nedbetalingsavtaler med kreditorene. I noen tilfeller utarbeider vi også forslag til endelig oppgjør overfor kreditorene. Dette opplever vi relativt ofte at kreditorene aksepterer. Er det ikke mulig å komme til enighet med

kreditorene angående betalingen av gjelden, kan JURK bistå med å fremsette søknad om frivillig, eller tvungen gjeldsordning gjennom namsmannen. Klienter som kommer til oss med egen mottar ofte en gjeldsbrosjyre fra oss som inneholder generell informasjon om rettsreglene rundt gjeld og mulighetene for gjeldsordning. Ofte henviser vi disse klientene til Nav gjeldsrådgiver eller økonomiformidlinga i Bergen.

I 2019 er det ID-tyveri som har vært den dominerende sakstypen på gjeldsområdet. Vi tar de aller fleste sakene, så lenge beløpene ikke er for store eller saken av andre årsaker er komplisert, eller skal til retten. Vi har noen ganger hjulpet til med å ordne pro bono-advokat. Vi har etter hvert opparbeidet oss god kompetanse på dette temaet, men opplever likevel at sakene er svært krevende av flere grunner. Ett problem vi opplever er at arbeidet krever mye tid i form av korrespondanse med banker, inkassoselskaper, namsfogd, forliksråd m.m. Vi opplever også at våre klienter sjeldent har rettsreglene på sin side. Kravet om aktsomhet med hensyn til bankID er svært strengt, og klientene våre har som regel vært grovt uaktsomme eller forsettlige etter dagens regler. Vi opplever at reglene og forventningene til at en nåværende eller tidligere partner ikke skal vite passord til klientens bankID, ikke reflekterer det som er realiteten til de fleste som har levd med en partner over lengre tid, og hvor man for eksempel deler bolig. Vi opplever at det må en lovendring til for at vi skal kunne få noen gode resultater i disse sakene. Som et resultat av det vi erfarte i disse sakene ble det høsten 2019 opprettet en ny rettspolitisk gruppe, «økonomisk vold mot kvinner».

Klage på henleggelse: Vi har i tillegg sendt en del klager på henleggelser til politiet. Vi begrunner klagene i riksadvokatens rundskriv nr. 3/2016, fordi dette som oftest er saker med kjent gjerningsperson. Vi har også argumentert med at ID-tyveri ikke skal avkriminaliseres som følge av påtalemyndighetens henleggesadgang.

Fengsel:

JURK opplever at det er et stort behov for rettighetsinformasjon og konkret rådgivning overfor innsatte. Dette vises også tydelig av det faktum at JURK i 2019 hadde 76 klienter som var under soning, mens det totalt er rundt 200 i Norge. Kvinner i fengsel er en minoritet blant innsatte i Norge og møter andre problemer enn menn i møtet med kriminalomsorgen. Dette kan typisk dreie seg om problemer knyttet til samvær med barn man har hatt boende fast hos seg, eller graviditet og funksjonshemming i fengsel.

De fleste av spørsmålene vi får inn omhandler spørsmål om straffegjennomføring. Vi mottar mange henvendelser om overføring mellom fengsler, spørsmål om kommunikasjon med familie og barn, herunder besøk, telefontid og Skype. Vi mottar også henvendelser om helerettighetene til de innsatte, f.eks. om spørsmål til rett til kvinnelig lege.

Fengselsklientene våre har sammensatte problemer. Mange sliter med rus og har både psykiske plager og sosiale problemer, i tillegg til mye gjeld. Flere har også blitt utsatt for

overgrep. Dessverre opplever vi at mange av klientene våre ikke får den hjelpen de har behov for til å håndtere disse problemene før de kommer ut fra fengselet. Dette kan vanskeliggjøre tilbakevendingen til samfunnet etter endt soning, og gjøre at kvinnene faller tilbake i et kriminelt spor.

Vi opplever at utenlandske innsatte er en særlig sårbar gruppe. På fengselsbesøk har vi opplevd at noen av de innsatte ikke hadde tilstrekkelig norsk- eller engelskkunnskaper til at vi kunne ta inn deres saker. Vår erfaring er at beskjeder i fengslene primært blir gitt på norsk, og noen ganger på engelsk, men ikke på noen andre språk. Dette er en trussel for rettsikkerheten til innsatte. JURK mener at en tolketjeneste ved mottak i fengslene vil kunne forbedre rettssikkerheten til de innsatte betraktelig.

For å nå ut til gruppen kvinnelige innsatte har vi i 2019 hatt faste mottak på alle de rene kvinnefengslene i landet, samt i Bergen fengsel. Ved hvert besøk holder vi et informasjonsmøte om JURK og hvilke rettsområder vi kan bistå i, med påfølgende saksmottak.

Annet:

Vi får en del henvendelser som gjelder helse, hvorav mange handler om mangelfull helsehjelp. Vi får mange henvendelser om erstatning for feil behandling eller feil diagnose, eller klage på helsehjelp. Mange av disse sakene henviser vi til Pasient- og brukerombudet eller Norsk pasientskadeerstatning, ettersom disse har veiledningsplikt og kompetanse som JURK ikke sitter på.

Vi får også jevnlig spørsmål som er utdanningsrelaterte. Vi tar alltid en konkret vurdering på om det er noe vi kan gjøre i disse sakene. Dette er ofte ressurssterke klienter som har god kunnskap om regelverket, slik at infobrev fra JURK er mindre aktuelt. Vi opplever at klientene ønsker faktisk hjelp til å løse en vanskelig situasjon, eksempelvis tap av studieplass på grunn av fravær eller sykdom.

5. Våre klienter

Hvert år samler JURK inn statistikk om våre klienter og om hvilke saker vi behandler. Klientene gir opplysninger i et anonymisert statistikkskjema om blant annet alder, bosted, inntekt, gjeld, sivilstatus, antall barn og andre relevante opplysninger. Målet er å kunne si noe mer generelt om hvem det er som har behov for rettslig bistand, og hva slags saker klientene våre trenger hjelp til å løse. I tillegg er det et mål for JURK å kunne gi tilpasset hjelp til selvhjelp. Vi strekker oss ofte lenger der vi ser at klienten har et særlig velferdsmessig behov for hjelp, for eksempel dersom hun snakker lite norsk, har lav inntekt eller annet, som kan gjøre det vanskelig å hevde sin rett på egenhånd. Statistikken hjelper oss å finne de

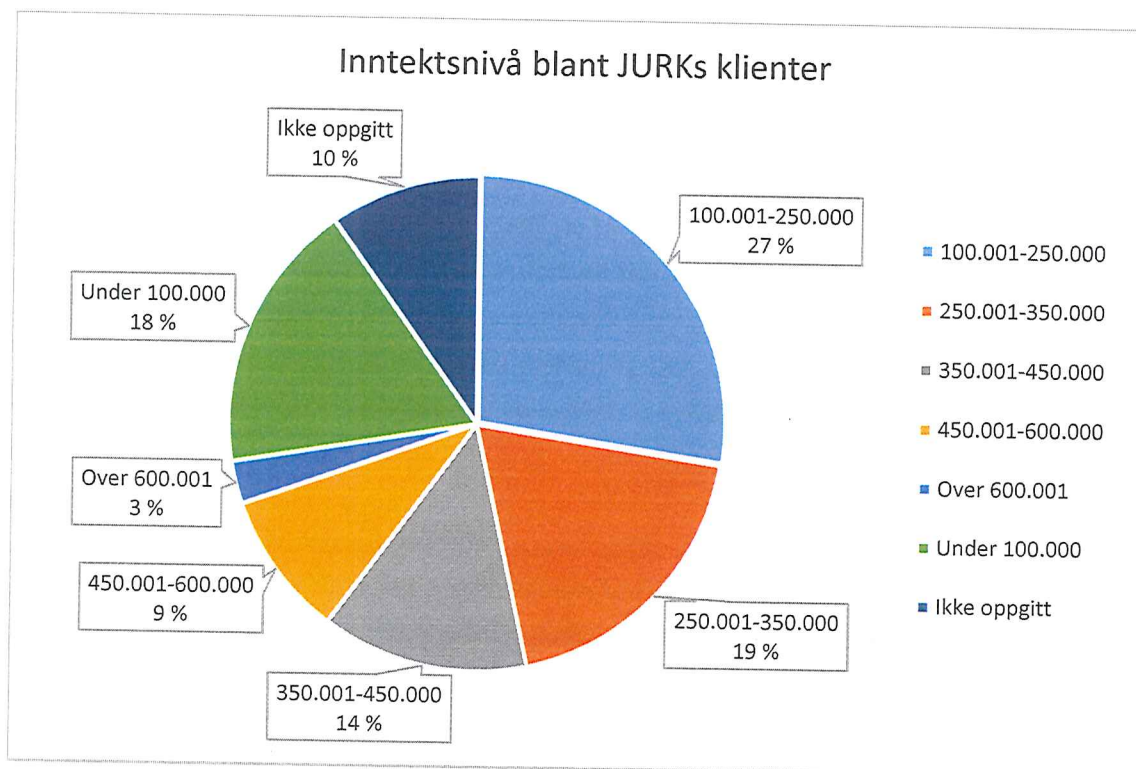
klientene som har størst behov for hjelp. Vi ber alle klienter om å oppgi statistikk. I 2019 har vi hatt flere gjennomganger av GDPR sin betydning for organisasjonen. I store deler av 2019 har vi godtatt at klienter som ikke samtykker til statistikk, likevel mottar bistand fra JURK. Dette innebærer at det vil være en større andel klienter enn tidligere år som ikke er registrert med sak- eller personbaserte opplysninger. På slutten av 2019 hadde vi en ny gjennomgang av GDPR og personopplysningsloven §§ 8 og 9. Etter å ha gjennomført en nødvendighetsvurdering for behandling av alminnelige og særlige kategorier av personopplysninger har JURK en berettiget interesse i å behandle definerte personopplysninger. Vi har likevel valgt å ikke ta med saks- og personbaserte opplysninger på de som ikke samtykket til dette for 2019, og de er oppført som «ikke oppgitt» i tallene og grafene vi presenterer i dette kapitlet.

I 2019 behandlet vi saker fra totalt 1998 ulike klienter. Dette er 53 færre klienter enn vi hadde i 2018. Vi er godt fornøyd med antall klienter, og vi ser at vi de siste årene ligger rundt 2000 klienter. I lang tid har vi hatt svært stor pågang av nye klienter og saker. Med det antall saksbehandlere som vi har, mener vi at vi nå har lagt oss på et forsvarlig antall av klienter, som gjør det mulig for oss å gi god og tilpasset veiledning til de som trenger det. Vi har også praktisert inntektsgrensa noe strengere i år enn tidligere år, slik at vi får spisset vårt tilbud mot de som har det største velferdsmessige behovet. At vi fortsatt har saker der klientene våre tjener mer enn kroner 450 000, skyldes blant annet at vi i noen saker ser at klienten har et så stort personlig og velferdsmessig behov for å få hjelp, at vi bistår henne uavhengig av inntekt. Det gjelder blant annet i saker om diskriminering, seksuell trakassering og vold. Dersom klienter har forsørgeransvar, er eneforsørgere eller har høy gjeld, vil det også kunne tale for at hun likevel har behov for gratis, juridisk bistand fra oss, selv om hennes bruttoinntekt per år er mer enn kroner 450 000. I de tilfellene der klienten har høy inntekt, foretar vi alltid en helhetsvurdering av hvilket behov hun har for hjelp fra oss.

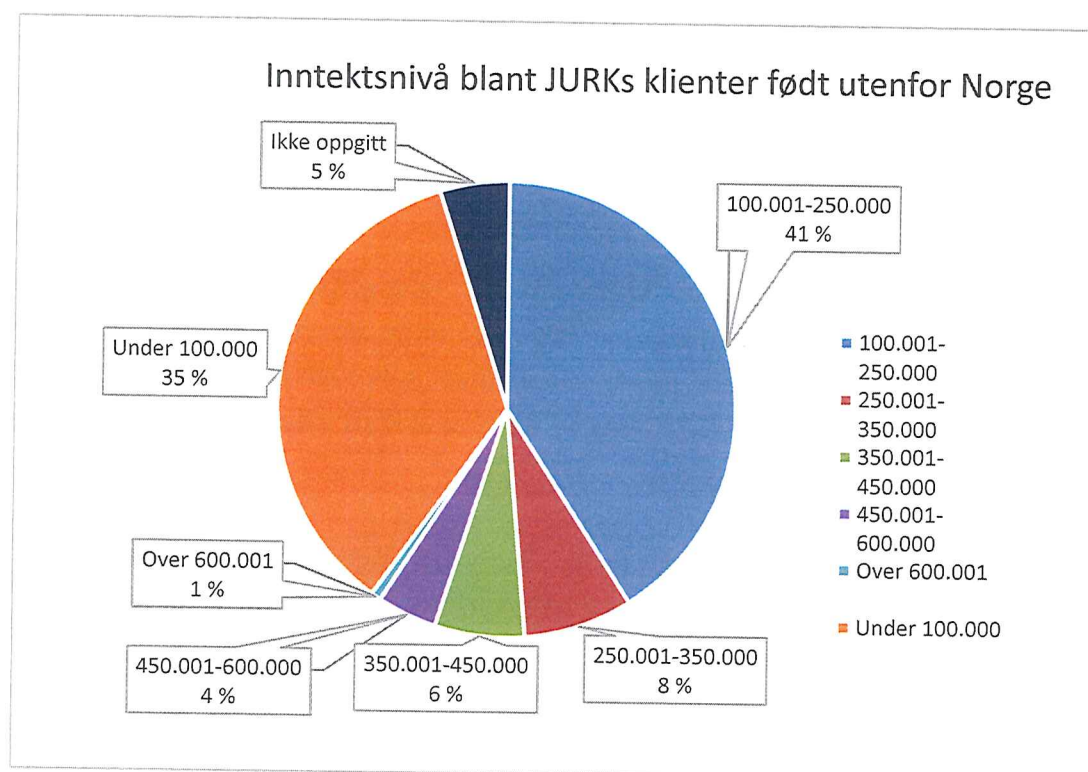
I det følgende vil vi gi en fremstilling av de dataene som vi har samlet inn om våre klienter.

Hvem er klientene våre?

Inntekt: Av klientene som samtykket til å gi statistikk i 2019, tjente 45% av våre klienter tjener under kr 250 000. Dette er kun kr 4 000 over grensen for fri rettshjelp. 18 % har en inntekt under kr 100 000, noe som indikerer at de er i en svært vanskelig økonomisk situasjon. I 2019 tjente 78 % av våre klienter under kr 450 000. Nedenfor følger en oversikt over inntektsnivå blant JURKs klienter.

Blant klientene vi har med etnisk minoritetsbakgrunn, er det flere med lav inntekt enn blant kvinner fra majoritetsbefolkningen. Så mange som 76 % av klientene vi har med minoritetsbakgrunn tjener under 250 000 kroner brutto per år, og 90 % tjener under 450 000 brutto per år.

JURK har som målsetting å være et nødvendig supplement til den statlige rettshjelpsordningen. Derfor gir vi først og fremst rettslig bistand til de som ikke faller inn under fri rettshjelpsordningen, og som ikke har de økonomiske ressursene til selv å betale for advokat. Vi undersøker derfor alltid klientenes økonomi (inntekt, formue, gjeld, sivilstatus og forsørgerbyrde), og om de har mulighet til å få rettslig bistand fra andre. Vi undersøker om klientene er medlem i fagforening eller har innboforsikring. Dersom klientene har mulighet til å få rettslig bistand gjennom slike ordninger, henvises de som hovedregel dit. Slik mener vi at vi når de klientene som ikke på annen måte har mulighet til å få den rettshjelpen de i utgangspunktet har krav på.² Slik er vi også et nødvendig supplement til det eksisterende rettshjelpstilbudet i Norge.

For å være sikre på at vi når de klientene som behøver det mest, foretar vi alltid en helhetsvurdering av klientens behov. Først undersøker vi om klienten vil omfattes av fri rettshjelpsordningen. Fri rettshjelp er en sosial støtteordning som skal «sikre nødvendig juridisk bistand til personer som ikke selv har økonomiske forutsetninger for å kunne ivareta et rettshjelpsbehov av stor personlig og velferdsmessig betydning.»³ Det betyr at man kan få statlig økonomisk støtte til å betale for rettshjelp, oftest fra advokat. Det finnes imidlertid flere begrensninger i ordningen. I de fleste saker er inntektsgrensen for å motta fri rettshjelp kr 246 000 brutto i året. Vi ser imidlertid at klienter som tjener mer enn 246 000 kr årlig, ofte heller ikke har økonomi til å betale for advokat, men et stort velferdsmessig behov for slik hjelp. I tillegg er det flere av våre klienter som ofte har utgifter som det ikke tas høyde for når man vurderer om en person har rett på fri rettshjelp. Dette kan være utgifter i forbindelse med forsørgeransvar, høy gjeldsbyrde eller at man er enslig/alene og har høyere månedlige utgifter av den grunn. JURK anser det derfor slik at svært mange av de som har høyere inntekt enn kr 246 000 i året, i realiteten er i en slik økonomisk situasjon at det er umulig å betale utgifter til en advokat. Etter en helhetsvurdering kommer vi derfor ofte til at de likevel har behov for gratis, juridisk bistand fra JURK.

I tillegg er det et stort antall sakstyper som ikke omfattes fri rettshjelpsordningen i det hele tatt. Selv om du tjener mindre enn 246 000 kroner brutto i året, er det en rekke saker du altså ikke kan få innvilget fri rettshjelp i. Dette gjelder blant annet i saker om diskriminering og i saker om seksuell trakassering. I disse sakene ser vi at det er et klart behov for et rettshjelptiltak som vårt.

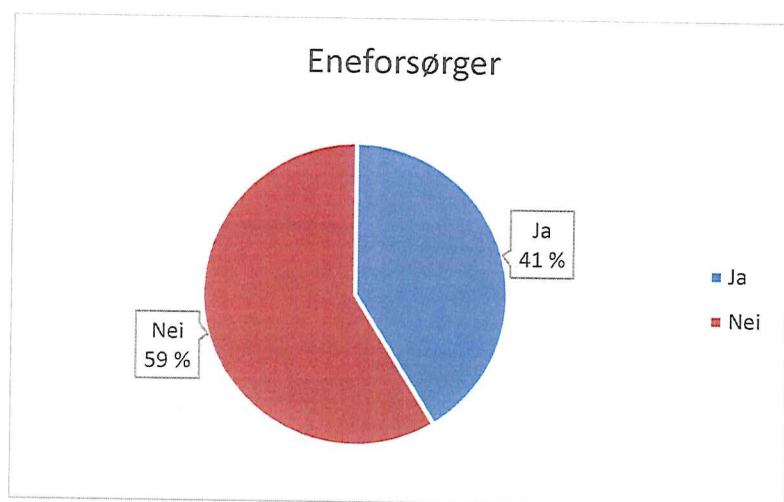
I de sakene der klienten ikke faller inn under fri rettshjelpsordningen, vurderer vi om hun har de økonomiske ressursene til selv å betale for advokat, basert på inntekt, forsørgerbyrde,

² Se blant annet Kvinnediskrimineringskonvensjonen artikkel 2 c, jf. lov om styrking av menneskerettighetenes stilling i norsk rett (menneskerettighetsloven) av 21.05.1999, der det slås fast at kvinner skal «sikres effektiv beskyttelse, via kompetente nasjonale domstoler eller andre offentlige institusjoner». Dersom det er hindre som gjør at kvinner i realiteten ikke får tilgang til domstolsapparatet eller juridisk bistand, kan det anses som et brudd mot kvinnediskrimineringskonvensjonen. Se også CEDAW general recommendation nr. 33 (2015) om kvinners tilgang på rettshjelp.

³ Lov om fri rettshjelp av 01.01.1981 (Fri rettshjelploven) § 1 (1)

Antall barn	Antall klienter	Prosent
0	930	47 %
1	443	22 %
2	337	17 %
3	110	6 %
4	19	1 %
5	8	0 %
6	1	0 %
10	1	0 %
Ikke oppgitt	149	7 %
Total	1998	100,00 %

Av våre klienter som har barn, opplyser 41% at de er eneforsørgere. Sivilstatus og forsørgerbyrde kan ha stor betydning for en persons økonomi, da livskostnadene til personer som er alene er høyere enn for de som lever i parforhold. Datamaterialet vårt tyder på at særlig eneforsørgere har behov for bistand fra JURK.

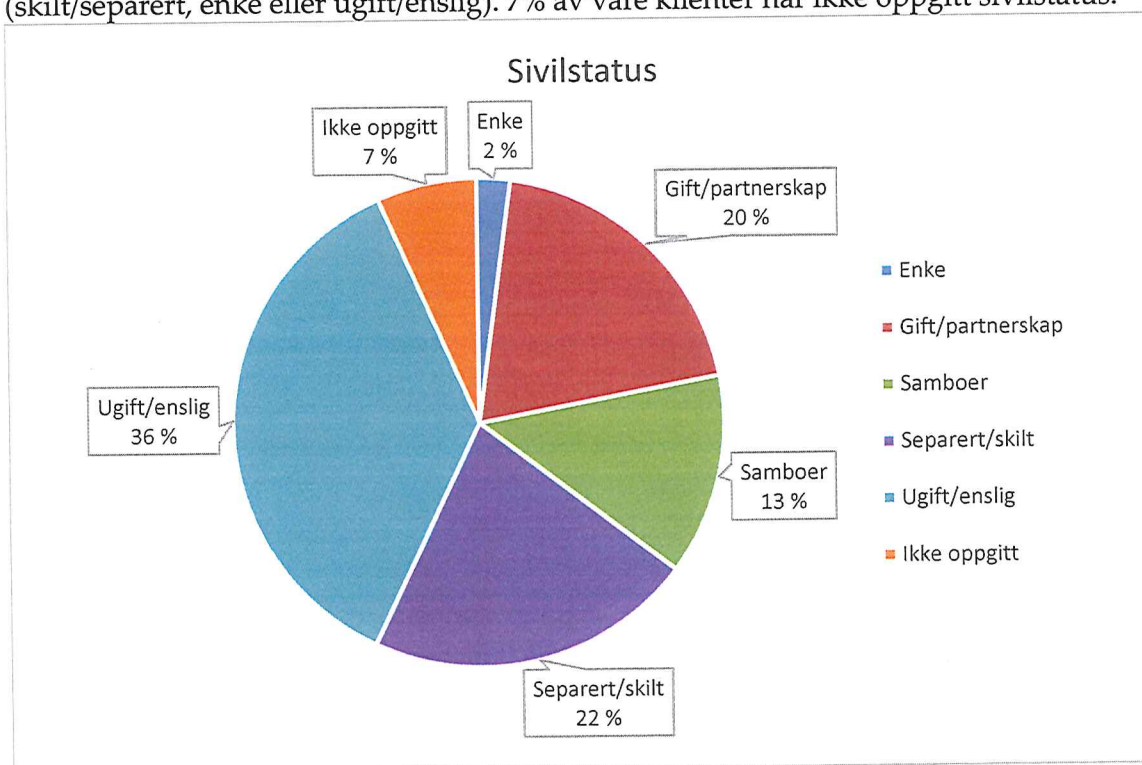
Opprinnelsesland:

Statistikken viser at 42 % av våre klienter har et annet opprinnelsesland enn Norge, og flesteparten av disse er fra Europa utenfor Norden eller Asia. 7 % av våre klienter er opprinnelig fra Afrika. 23 % av våre klienter har et annet statsborgerskap enn norsk. Det at JURK har en kontinuerlig høy andel av klienter som har et annet opprinnelsesland enn Norge viser at vårt fokus på oppsøkende virksomhet har gjort at vi når ut til mange innvandrerkvinner. At mange av de kvinnene som henvender seg til JURK er fra Europa utenfor Norden og Asia, kan også skyldes at vi når mange kvinner fra Thailand og fra Polen med Jussambassadør-prosjektet vi driver.

gjeld og formue, eller om hun har innboforsikring eller medlemskap i fagforening som gjør at hun kan få hjelp andre steder. Dersom dette ikke er tilfellet, vil vi bistå klienten.

I noen tilfeller opplever JURK at klienter som i utgangspunktet kan ha rett på fri rettshjelp, vegrer seg mot å kontakte advokat. Dette kan blant annet skyldes at de tidligere har opplevd ikke å få den hjelpen de trenger. Flere klienter har også behov for å få kartlagt rettstilstanden sin, for å vite om det de lurte på er et rettslig spørsmål og om det er behov for advokatbistand. Da er det ofte tungvint, og kan være kostbart, å gå gjennom søknadsprosessen for å få fri rettshjelp. I tillegg er det slik at dersom det innvilges fri rettshjelp, er denne ofte begrenset til fastsatt antall timer. Timeantallet gir ofte ikke tilstrekkelig tid for en advokat til å hjelpe klienten med alle hennes rettslige spørsmål. JURK opplever å bli oppringt av advokater som ikke har flere timer «å bruke» på en klient, men der klienten likevel har et stort behov for juridisk bistand. I slike saker velger JURK ofte å overta sakene.

Sivilstatus og forsørgerbyrde: Av klientene til JURK, opplyser 60 % å være alene (skilt/separert, enke eller ugift/enslig). 7% av våre klienter har ikke oppgitt sivilstatus.

46 % av JURK sine klienter opplyser å ha et forsørgeransvar for ett barn eller flere (7% av våre klienter har ikke samtykket til å gi statistikk).

Dette viser dessuten at kvinner med minoritetsbakgrunn i Norge har et udekket rettshjelpsbehov, og at de offentlige rettshjelpsordningene som finnes, ikke klarer å fange opp det behovet som minoritetskvinner har for rettshjelp. Dette finner vi bekymringsverdig.

Fødested	Antall	Prosent
Afrika	142	7 %
Asia	274	14 %
Europa	270	14 %
Nord-Amerika	33	2 %
Norden	47	2 %
Norge	1050	53 %
Oseania	2	0 %
Sør-Amerika	52	3 %
Ikke oppgitt	128	6 %
Total	1998	100,00 %

Statsborgerskap	Antall	Prosent
Afrika	78	4 %
Asia	115	6 %
Europa	218	11 %
Nord-Amerika	20	1 %
Norden	45	2 %
Norsk	1367	68 %
Oseania	1	0 %
Statsløs	6	0 %
Sør-Amerika	22	1 %
Ikke oppgitt	126	6 %
Total	1998	100 %

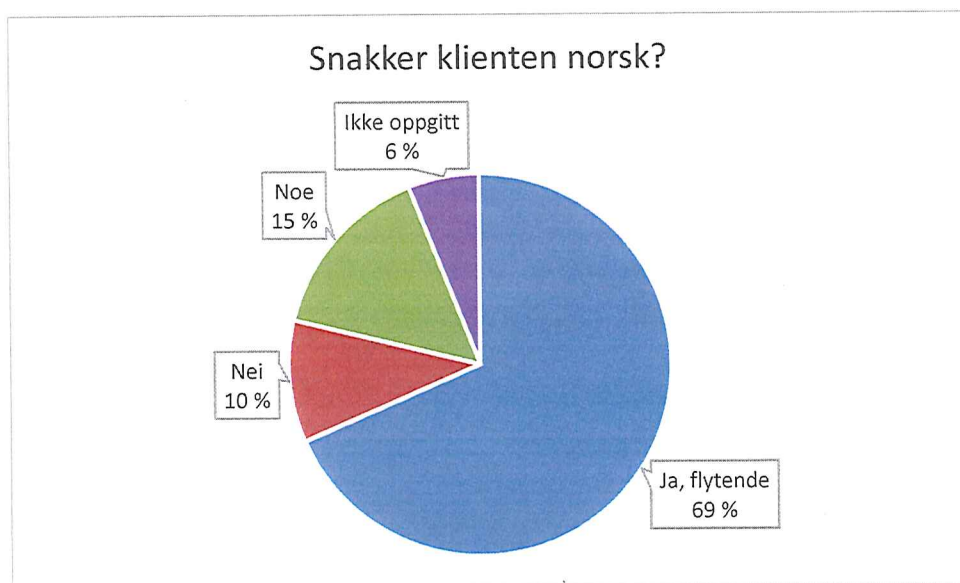
Norskkunnskaper:

Så mange som 25 % av JURK sine klienter opplyser at de enten ikke snakker norsk eller bare snakker noe norsk. Hvor godt klienten snakker norsk har ofte stor betydning for hvor god hjelp hun opplever å få av det offentlige, og også for hennes muligheter til å orientere seg om egne plikter og rettigheter i samfunnet.

Gjennom vår saksbehandling opplever vi at flere opplyser å ha vansker med å klare seg selv i skriftlige prosesser hvor det offentlige er motpart (for eksempel klagesaker innen trygd-, sosial- eller utlendingsrett). Særlig kan det være vanskelig å forstå vedtak fattet av det offentlige. Det kan få stor velferdsmessig betydning for den det gjelder, bant annet fordi det kan føre til at man oversitter frister, ikke forstår hvilke plikter man har overfor det offentlige, og så videre. Svake norskkunnskaper kan også føre til at man ikke forstår informasjon distribuert av det offentlige (problemer med å lese vanlige informasjonsbrosjyrer, orientere

seg på en nettside, problemer med å komme i kontakt med rette instans osv.) Dette kan føre til at de går glipp av for eksempel de hjelpetilbudene som eksisterer.

JURK har som målsetning å nå klienter som ikke får den hjelpen de trenger fra det offentlige. At vi gir rettshjelp på et språknivå tilpasset klienten, mener vi fører til at vårt tilbud blir et viktig supplement til det offentlige hjelpetilbudet. Blant annet forklarer vi ulike rettsregler på en enkel måte. Vi utarbeider også brosjyrer på enkel norsk, der vi forklarer rettsregler og gir praktisk informasjon. Ofte hjelper vi klienter med å svare på eller klage på vedtak fra det offentlige, særlig i de sakene der vi ser at klienten ikke har ressurser til det selv, for eksempel på grunn av språkbarrierer. For å ha kompetanse til å gi hjelp tilpasset klientenes språknivå, har vi hvert semester et kurs i klart språk. Kunnskapen bruker vi i all vår saksbehandling, men særlig viktig er den når vi skriver svarbrev til våre klienter. Mange av brevene skrives på såkalt «lett norsk» eller «lett engelsk», eller på andre språk dersom vi ser at det er helt nødvendig. På grunn av begrensede ressurser, har vi ikke anledning til å svare alle våre klienter på deres morsmål. I helt spesielle situasjoner betaler vi tolketjenester for å oversette brevene til klientens morsmål. Dette er svært kostbart, og vi skulle gjerne ha tilbudt dette oftere.

Hvilken språk svarer vi klienten på?	Antall
Arabisk	2
Engelsk	164
Fransk	1
Lett Engelsk	30
Lett Norsk	305
Norsk	1368
Persisk	1
Spansk	4

Tyrkisk	2
Urdu	1
Vietnamesisk	1
Ikke oppgitt	119
Total	1998

Mottakssted: De aller fleste som henvender seg til JURK, gjør det via telefonmottak (46 %) eller via saksmottak på nettsiden vår (28 %). En betydelig andel av sakene mottar vi også ved at klientene møter opp personlig på vårt kontor (14 %).

JURK fokuserer på oppsøkende rettshjelp og på å spre rettighetsinformasjon til svakerestilte grupper i samfunnet (les mer om dette arbeidet i kapittel 6). Flere undersøkelser har vist at for å nå disse gruppene, er det ofte nødvendig å oppsøke dem der de er. For mange oppleves det som en alt for høy terskel å kontakte advokat eller rettshjelpere på eget initiativ. Det kan skyldes språkbarrierer, at man mangler kunnskap om hvilke rettigheter man har, eller at man syns det er vanskelig å fremstille saken på en god nok måte.⁴ For å nå de klientgruppene som ikke selv tar kontakt med rettshjelpere, er det derfor avgjørende at det finnes rettshjelpstiltak som driver oppsøkende virksomhet.

Med dette utgangspunkt holder JURK foredrag for blant andre minoritetskvinner. Etter endt foredrag tilbyr vi å ta imot saker fra tilhørerne, dersom lokalene tillater det. I år har JURK også gjennomført en såkalt rettighetsturné, med det til formål å nå kvinner bosatt over hele landet med juridisk bistand. Alle ansatte saksbehandlere reiste i løpet av en uke til forskjellige deler av landet for å holde foredrag, dele ut informasjonsmateriell, ha stands og ta inn saker. På rettighetsturneen fikk vi inn 82 nye saker i løpet av en uke. (Les mer om rettighetsturneen i kapittel 6.5)

I en årrekke har JURK gitt rettshjelp til kvinner i soning. I 2019 mottok vi 161 saker fra 76 kvinner under soning. 75 av klientene kom inn under JURKs oppsøkende arbeid i fengslene. Med tanke på at det kun er omkring 200 kvinnelige innsatte i norske fengsler til enhver tid⁵, mener vi at antallet saker vi mottar fra denne klientgruppen indikerer ett stort udekket rettshjelpsbehov blant kvinnelige innsatte. Det er også en betydelig økning i antall saker og klienter fra 2018. Dette viser at vårt oppsøkende arbeid i fengslene i hele Norge er nødvendig.

⁴ For en nærmere fremstilling av ulike rettshjelpsundersøkelser, se: Mathiesen, Thomas, *Retten i samfunnet – en innføring i rettsosologi* (2011) s. 61 flg.

⁵ <https://www.ssb.no/statbank/table/10530/?rxid=57178c56-f453-4c80-b3f0-488f35375898>

Mottakssted:

Mottakssted	Antall	Prosent
Brev	4	0 %
E-post	3	0 %
Fengsel	75	4 %
Foredrag	23	1 %
Hjemmesiden	551	28 %
Klientmottak	273	14 %
Rettighetsturnè	29	1 %
Telefon	920	46 %
Tøyen	1	0 %
Ikke oppgitt	119	6 %
Total	1998	100,00 %

Hva gjør klientene våre: Av våre klienter er det kun 43 % som er i arbeid. Av de som er i arbeid oppgir 35 % å være deltidsarbeidende. Dette kan både indikere en løs tilknytning til arbeidslivet og at klientene våre er i en sårbar økonomisk situasjon. Det får betydning for økonomi, og dermed for muligheten man har til å betale for advokat. Vi mener at denne statistikken klart viser at vi når utsatte kvinner.

Hva gjør du?	Antall	Prosent
Arbeidssøkende	90	5 %
Au pair	4	0 %
Er i arbeid	866	43 %
Hjemmeværende	57	3 %
Nav	508	25 %
Pensjonist	74	4 %
Sosial	29	1 %
Student	150	8 %
Under soning	76	4 %
Ikke oppgitt	144	7 %
Total	1998	100,00 %

Hvordan fikk klienten vite om JURK: For å finne ut hvordan vi best mulig kan spre informasjon om tilbudet vårt, registrerer vi også hvor klientene har hørt om oss. Vi ser at det er en forholdsvis stor spredning i hvordan klientene har blitt kjent med oss. Flere opplyser at de fikk vite om JURK via familie eller venner (26 %). Mange kjenner oss også fra før (14 %), eller har funnet informasjon om oss på internett (14%). At så mange som 12 % har blitt henvist til JURK fra offentlige instanser, tyder på at også det offentlige opplever at JURK er et nødvendig supplement til deres tilbud.

Hvordan fikk klienten vite om JURK?

Hvordan fikk klienten vite om JURK?	Antall	Prosent
Advokat	126	6 %
Andre organisasjoner (ikke rettshjelpstiltak)	116	6 %
Andre rettshjelpstiltak	175	9 %
Familie/venner (jungeltelegraf)	519	26 %
Foredrag	30	2 %
Internett/hjemmeside	280	14 %
Jussambassadørene	16	1 %
Kjenner fra før	283	14 %
Media	27	1 %
Offentlig instans	231	12 %
Oppslag plakat	40	2 %
Ikke oppgitt	155	8 %
Total	1998	100,00 %

5.4 Fyller JURK et udekket behov for rettshjelp?

JURK skal være et *supplement* til det ordinære rettshjelptilbudet. Vår jobb er å hjelpe kvinner med et udekket rettshjelpsbehov. Hvorvidt kvinner som henvender seg til oss har et udekket behov, vurderer vi i hver enkelt sak. Dersom de får hjelp fra andre, advokat, organisasjon, har krav på fri rettshjelp el. henviser vi videre eller avslutter saken.

Slik vi ser det kan ikke inntekt alene avgjøre hvorvidt kvinnene har behov for vår hjelp. Vi er nødt til å ta høyde for gjeld- og forsørgerbyrde. Dessuten har mange sammensatte utfordringer både praktisk, juridisk og sosialt, og har behov for at noen tar tak i saken deres og gir dem et pek i riktig retning. Dette gjelder særlig kvinner under soning og voldsutsatte kvinner. Som tidligere nevnt er JURK alene om å tilby hjelp til utforming av søknader om voldsoffererstatning. Dette rettsområdet er komplisert, og sakene vi får inn er svært omfattende. Vi opplever i høyeste grad at vi er med på å fylle et udekket rettshjelpsbehov for en svært utsatt gruppe.

En annen gruppe av klienter som vi opplever som sårbare og med et udekket behov for rettshjelp, er kvinner med kort botid i Norge og med manglende norskkunnskaper. Flere av disse kvinnene har spørsmål knyttet til ytelser fra NAV eller andre forvaltningsorgan, eksempelvis UDI. Rettighetene som disse offentlige instansene forvalter er av vital betydning for kvinnene og deres familier, og vårt inntrykk er at samhandlingen med forvaltningsorganene i de fleste tilfellene er svært utfordrende. Forvaltningsorganene

henviser i stor grad til informasjon på egne nettsider, eller gir mye og lite tilpasset/relevant informasjon. Dette dekker på ingen måte behovet for informasjon og rettshjelp disse kvinnene har. Som vi så over har våre utenlandske klienter også i gjennomsnitt en lavere inntekt enn våre norske klienter, noe som i mange tilfeller vil forhindre dem i å kjøpe tjenester hos advokat.

For den største delen av klientene våre, som har en inntekt langt under gjennomsnittet på landsbasis, er det selvfølgelig penger som i mange tilfeller forhindrer dem i å søke juridisk hjelp hos eksempelvis advokat. Flere av klientene tjener godt under inntektsgrensen for rett til fri rettshjelp, som i lang tid har vært på kr 246 000. Vi opplever imidlertid at mange av disse klientene har saker som ikke omfattes av områdene i loven, eller at de tidligere har fått hjelp, men at tilbudet ikke har vært tilstrekkelig til å løse tvisten. Sistnevnte er typisk i saker på familierettens område; saker som både kan være juridisk svært kompliserte og med høyt konfliktnivå mellom partene.

JURK og de andre rettshjelptiltakene har gjentatte ganger tatt til orde for at inntektsgrensen for rett til fri rettshjelp er satt for lavt. En lønn på kr 246 000 er en lav lønn. Mange av kvinnene som kontakter oss og som tjener over kr 246 000 har i realiteten få eller ingen frie midler til å engasjere advokat. Dette gjelder særlig kvinner med forsørgerbyrde, høy gjeld og liknende. Når det kun ses på brutto inntekt ved vurderingen av innvilgelse av fri rettshjelp, fører dette til at mange står uten reelle muligheter for å engasjere advokat. Sakstypene som omfattes av ordningen er også alt for snever.

Vi har også en stor andel klienter med voldserfaringer. Vi registrerer kun voldserfaringer på saksnivå – altså de sakene der det er voldsproblematikk vi hjelper klientene med. Det kommer imidlertid klart frem i mange klientmøter at klientene har vært utsatt for vold, selv om problemstillingen de kontakter oss for er en annen. Mange voldsutsatte kvinner har store utfordringer på andre rettsområder enn de som normalt tenkes på å omhandle vold. Både boligsituasjon, ytelser fra det offentlige, oppholdsstatus, gjeldsproblematikk og familierettslige problemstillinger kan opptre etter utsatthet for vold. Vi mener derfor at vi når en svært sårbar gruppe kvinner med vårt tilbud, selv om dette aldri vil komme klart til uttrykk i vår statistikk. Vi bemerker videre at vi velger å ikke rutinemessig spørre om utsatthet for vold, eller å registrere dette dersom klienten søker hjelp for andre problemstillinger, da vi mener registrering av så sårbar informasjon vil være etisk betenkelig og problematisk med tanke på personvern.

Den store pågangen til JURK og de andre rettshjelptiltakene er et uttrykk for at mange mennesker i Norge har juridiske problemer som ikke dekkes av fri rettshjelp. Disse menneskene har heller ikke en reell mulighet til å kjøpe advokattjenester.

6. Rettighetsinformasjon

6.1. Innledning

Rettighetsinformasjon har lenge vært en stor satsning hos JURK, og arbeidet vårt har de siste årene blitt profesjonalisert og videreutviklet med utgangspunkt i Tina Storsletten Nordstrøm sin forskning om krav til rettighetsinformasjon.⁶ De siste årene har vi også hatt et IMDi-finansiert prosjekt kalt «Jussambassadørene», hvor vi har drevet rettighetsinformasjon etter en «train the trainers»-modell. Også dette innebærer en metodisk videreutvikling av rettighetsinformasjonsarbeidet vårt. I 2019 har vi holdt omkring 55 foredrag for minoritetskvinner, dette inkluderer omkring 20 foredrag i Oslo-området og ca. 40 foredrag i løpet av en uke da vi reiste til ulike deler av landet på en såkalt «rettighetsturné». I tillegg har vi holdt 12 foredrag for videregående skoler. Vi har også gjennomført 27 fengselsbesøk i de ulike kvinnefengslene i Norge.

Vi har også spredt rettighetsinformasjon gjennom to rettspolitiske arbeidere: I rød knapparbeidet har vi delt ut røde knapper for å bevisstgjøre om kampen mot vold mot kvinner, og i samboerprosjektet og kjærlighetsuka har vi delt ut samboerkontrakter (særlig blant studenter), for å bevisstgjøre om de økonomiske fallgruvene i samboerskapet.

Oppsøkende arbeid er svært kostnadskrevende, både i reiseutgifter og arbeidskapasitet. I tillegg til vår ordinære foredragsvirksomhet kommer kursingen av Jussambassadørene, og deres videreformidling av denne informasjon til egne kvinnenettverk. Det eksakte antallet kvinner vi når ut til gjennom dette prosjektet er vanskelig å fastslå, men sett hen til antall jussambassadører og størrelsen på nettverkene deres er et sted mellom 800-1000 et realistisk tall. Vi har også bidratt med opplæring og informasjon til ansatte i voksenopplæring og i andre frivillige organisasjoner.

6.2. JURKs metode for rettighetsinformasjon

En av grunnpilarene i alt arbeidet vårt er nært samarbeid med andre. Derfor utvikler vi både foredrag og andre tiltak/prosjekter i tett dialog med ulike fagmiljøer, organisasjoner og representanter for målgruppene.

Vår metode for formidling av rettighetsinformasjon er basert på Tina Nordstrøms arbeid i JURK og hennes forskning ved avdeling for kvinnerett ved Juridisk fakultet, UiO. I forskningen sin sammenholder hun erfaringsmateriale fra JURKs mangeårige arbeid med rettighetsinformasjon, med de kravene til rettighetsinformasjon som kan utledes av FNs menneskerettighetskonvensjoner. I henhold til forskningen må informasjonen være:

- 1) reelt forståelig,
- 2) reelt tilgjengelig,

⁶ ”Minoritetskvinnens rett til rettighetsinformasjon”, publisert i kvinnerettslig skriftserie nr. 81/2009

- 3) kvalitetssikret,
- 4) relevant for personen i den situasjonen hun måtte befinne seg i, og
- 5) statens plikt til å gi rettighetsinformasjon må balanseres opp mot den enkeltes ansvar for selv å innhente informasjon.

JURK sitt rettighetsinformasjonsarbeid oppfyller disse kriteriene på følgende måte:

- 1) For å sikre at informasjonen er *reelt forståelig*, arbeider vi mye med å enkel norsk. Vi lager også tegninger og illustrasjoner til foredragene vi holder, og forsøker å bruke praktiske eksempler for å gi bedre forklaringer. Dersom språkkunnskapene er dårlige, setter vi ofte folk sammen i grupper etter språk, slik at de kan oversette for hverandre. Vi kan også sende ut ordliste til stedene vi besøker med sentrale ord og begreper, slik at disse kan gjennomgås på forhånd.
- 2) For å sikre at rettighetsinformasjonen er *reelt tilgjengelig*, reiser vi ut på de møteplassene folk befinner seg på: foreninger, voksenopplæringer, krisesentre osv. Vi har som målsetting å ha saksmottak etter hvert foredrag, og på den måte sikre at informasjonen følges opp av mulighet for skreddersydd rettighetsinformasjon og eventuell rettshjelp.
- 3) For å *kvalitetssikre* informasjonen gjennomgår foredragene en grundig faglig sjekk før de holdes. Vi benytter også nettverket vårt, blant annet ved det juridiske fakultet, dersom vi føler at det er behov for det. Vi har jevnlig evalueringer og revisjoner av foredragene våre.
- 4) For å sikre at informasjonen er *relevant*, er vi i stadig dialog med brukergruppene og kontaktpersoner. Vi legger stor vekt på dialog med tilhørerne under foredragene, og kartlegger hvilke spørsmål som stilles. Vi innhenter også systematisk evalueringer fra kontaktpersoner etter hvert foredrag, i tillegg til at vi gjør en egenevaluering.
- 5) Vi arbeider ut fra prinsippet om hjelp til selvhjelp, og gir mye informasjon om hvor man kan finne mer informasjon, og hvem man kan henvende seg til dersom man trenger hjelp.

6.3 Vår foredragsvirksomhet

6.3.1 Bakgrunn, målgruppe og evaluering

JURK har i en årrekke drevet systematisk oppsøkende virksomhet, særlig overfor kvinner med minoritetsbakgrunn. Andre grupper vi særlig søker å nå er kvinner i fengsel og voldsutsatte kvinner. Målet har vært å nå disse kvinnegruppene med samme tilbud som vi har til resten av landets kvinner; gratis juridisk rådgivning, forebyggende og rettsopplysende arbeid og rettspolitisk engasjement.

Mange minoritetskvinner har et stort udekket behov for informasjon om rettigheter og plikter i det norske samfunn. Vi ser imidlertid at gruppen "minoritetskvinner" er svært

sammensatt, og at vi har behov for et omfattende samarbeid med kvinnene selv og deres ressurspersoner for å kunne gi dem den informasjon de trenger mest. Som en følge av dette startet vi i 2012 et pilotprosjekt med mer målrettet informasjon mot ulike grupper innvandrerkvinner gjennom et «train the trainers»-opplegg kalt «Jussambassadørene».

Av evalueringene vi mottar får vi gode tilbakemeldinger på vår evne til toveis kommunikasjon, at foredragene er pedagogiske og tilpasset målgruppene, og at temaene som tas opp er relevante. Som tidligere nevnt, etterstreber vi å avholde saksmottak i etterkant av foredragene våre. På den måten kan kvinnene som ønsker det få meldt inn sin sak til JURK. Sakene tas med til kontoret og behandles etter våre ordinære saksbehandlingsrutiner. Mange kvinner vil få svar på spørsmålene sine under selve foredraget. Det er først og fremst i tilfeller hvor det er kvinner som sitter igjen med mer kompliserte saker hvor det er nødvendig å undersøke det juridiske eller innhente mer konkret informasjon for akkurat hennes situasjon, at det vil være nødvendig å behandle dette som en sak. Det kan også være fordi spørsmålet er av sensitiv karakter, eller at kvinnen har behov for partsrepresentasjon.

Kombinasjonen informasjon og saksmottak er en god måte å nå mange kvinner på, siden dette senker terskelen for å søke hjelp med egen sak. Vi får tilbakemeldinger fra innvandrer miljøene på at det i tillegg er et stort behov for kompetanseheving hos ressurspersoner i disse miljøene som allerede formidler mye juss og informasjon om det norske samfunnet på morsmålet. Dette er bakgrunnen for Jussambassadør-prosjektet.

6.3.2 Innføring i norsk rett

Siden 2005 har vi holdt foredrag for innvandrerkvinner om sentrale rettigheter og plikter i Norge. Foredraget dreier seg om rettigheter knyttet til ekteskap, opphold i Norge, barn, fri retts hjelp samt vold og mishandling. Opplæringen er blant annet holdt på voksenopplæringsentre, kvinnekafeer og frivilligsentraler.

Kvinnene vi har møtt er fra mange forskjellige land og har varierende botid i Norge. Språkkunnskapene er også veldig varierende, noe som er utfordrende.

I desember 2010 holdt vi vårt første skoleprosjekt for menn – i en separat gruppe. Foredraget hadde samme innhold – i tillegg til et fokus på reell likestilling mellom kjønnene. For å gi kvinnene reell mulighet til likestilling er det helt vesentlig at mennene kan være støttespillere og ikke motstandere, og JURK innser at vi også har et ansvar i denne sammenheng. Vi tilbyr derfor i noen grad foredrag for menn. Vi prioriterer likevel først og fremst kvinner, og dersom det skal holdes foredrag for både kvinner og menn velger vi helst å dele gruppene opp dersom det er mulig. Vi merker særlig på de delene av foredragene som

handler om rettigheter i ekteskap, vold og mishandling, at kvinnene spør og deltar mer dersom det er rene kvinnegrupper. Dette må vi også ta hensyn til.

6.3.3 Arbeids- og diskrimineringsrett

Foredraget som omhandler diskriminering ble startet i samarbeid mellom Avdeling for kvinnerett, barnerett, likestillings – og diskrimineringsrett (KVIBALD) ved UiO, cand.jur. Tina Nordstrøm og professor Anne Hellum i 2010. Sammen utarbeidet disse et rettighetsinformasjonsprogram om diskrimineringsrett som skulle holdes for innvandrerkvinner.

Da det var vanskelig å få booket tilstrekkelig mange foredrag med temaene diskrimineringsrett, vold og mishandling, ble foredraget omarbeidet i 2011. Modulen som omhandlet diskriminering, trakassering og rasisme ble stående, mens modulen som omhandlet vold og mishandling ble erstattet med arbeidsrett.

Bakgrunnen for endringen var å gjøre foredraget mer attraktivt og å utvide foredraget innen temaer som tilhørergruppen selv har etterspurt. Modulen som omhandler vold og mishandling er fortsatt med i JURKs andre rettighetsinformasjonsprosjekt, innføring i norsk rett. Etter omleggingen ble foredraget noe lengre, og tar nå omtrent 2x45 minutter.

6.3.4 Husleierett

I 2014 ble det utviklet et nytt foredrag. Dette kom til etter at en av våre rettspolitiske arbeidsgrupper var i kontakt med Kirkens Bymisjon angående problematikken med innvandrerkvinnens svekkede muligheter på leiemarkedet. Kirkens Bymisjon holder allerede kurs for minoritetskvinner i samarbeid med Skanska, hvor det gis opplæring i hvordan ting fungerer i moderne, norske boliger, og hvilket vedlikehold som forventes av leietakere. De juridiske sidene ved leieforholdet var ikke behandlet i dette foredraget, og Kirkens Bymisjon og JURK ble enige om at JURK skulle utarbeide et foredrag om de viktigste reglene som gjelder i et leieforhold. JURKs bolig- og utlendingsrettsgruppe lagde dette foredraget, og det fungerte svært godt. Etter å ha holdt foredraget noen ganger, besluttet vi at dette skulle inngå som et av de faste foredragene vi tilbyr. Foredraget ble oppdatert i 2019. Ønsket er å kunne holde foredraget også for studenter fremover, da vi ser at dette er en gruppe som ofte opplever problemer på husleiemarkedet, og der det er behov for rettsopplæring.

6.3.5 Seksuell trakassering

I flere år har JURK arbeidet for å spre informasjon om seksuell trakassering. Vi har utarbeidet et foredrag som gir informasjon om hva seksuell trakassering er, og om hva man

kan gjøre dersom man opplever seksuell trakassering. Foredraget holdes både for elever ved videregående skoler, og for fagforeninger eller ungdomspartier.

6.3.6 Vold i familien

Foredraget som heter «Vold i familien», ble første gang utviklet til Jussambassadør-prosjektet. Det var et svært vellykket foredrag, og året etter søkte vi midler fra Justis til å gjennomføre enda flere foredrag til andre grupper. Det inngår nå som en del av vår faste foredragsmeny, og bestilles jevnlig. Det tar for seg temaer som hva som regnes som vold, vold i nære relasjoner og vold mot barn. Hjelpeapparatet er grundig behandlet, både politi, krisesentre og barnevern.

6.3.7 Voldtektprosjektet

Som del av det rettspolitiske arbeidet i voldtektprosjektet, er det utarbeidet et foredrag om voldtekt, som holdes blant ungdommer. Vi får gode tilbakemeldinger på foredraget, og har også valgt å holde en del foredrag sammen med Sanitetskvinnene, som har et liknende prosjekt. Vi mener at forebygging og opplæring er helt essensielt for å bekjempe seksuell vold.

6.3.8 Sosialrett

Som følge av at JURK stadig får henvendelser fra klienter om tjenester fra NAV og sosialkontor, utarbeidet vi i 2017 et nytt foredrag som gjelder nettopp hvilke rettigheter og plikter man har overfor NAV, og om hvordan man kan gå fram og hva som skal til for å motta slike ytelser. Foredraget gir også generell informasjon om saksgangen i trygde- og sosialsaker, og om hva som kan være lurt å tenke på i møtet med det offentlige. Vi opplever at mange klienter ikke forstår hvordan trygdesystemet fungerer. Foredraget gir derfor en grunnleggende innføring i dette. Foredraget inngår som et av våre standardiserte foredrag.

6.3.9 Velferdsstaten

I 2018 ble foredraget «Retter og Plikter i velferdsstaten» lagd i forbindelse med Jussambassadør-prosjektet. Foredraget gir en oversikt over de viktigste tjenestene som velferdsstaten tilbyr, og over hvilke rettigheter og plikter du har som innbygger i Norge, blant annet helserettigheter, rettigheter hos NAV, hvis du har økonomiske problemer, eller dersom du eller noen du kjenner utsettes for vold. Etter tilbakemeldinger på at det var et veldig nyttig tema, som særlig er relevant for de som ikke har bodd så lenge i Norge, og som trenger hjelp til å forstå og orientere seg i velferdsstaten, besluttet vi at foredraget inngå som ett av våre vanlige foredrag.

6.4 Jussambassadørene – et prosjekt finansiert av IMDi

I oktober 2012 avholdt vi en idédugnad for å kartlegge hvordan et «train the trainers»-opplegg for ressurspersoner i innvandermiljøene bør se ut. Vi laget en internrapport og avholdt pilotseminarer med andre informasjonsaktører.

JURK mottok midler fra IMDi i 2013 til å videreutvikle Jussambassadørprosjektet. Temaet ble satt til lover og regler om foreldres ansvar for barn, inkludert informasjon om barnevernet. Målgruppen for prosjektet er kvinner som har kommet til Norge gjennom familieinnvandring med andre enn flyktninger, og som derfor ikke har tilgang på introduksjonsordningen. De to største gruppene i denne kategorien er ifølge SSB polske og thailandske kvinner, så vi valgte å fokusere på disse. Vi utarbeidet fullt kursmaterieell som Jussambassadørene selv kan anvende til å kurse kvinner i sine nettverk, og avholdt en seminarhelg hvor Jussambassadørene fikk opplæring i bruken av dette materialet. Prosjektet har vært svært vellykket.

I 2014 mottok vi igjen midler fra IMDi, til å videreutvikle og forbedre prosjektet. Vi reiste da på besøk til flere av Jussambassadørene for oppfølging av dem og deres nettverk. Her fikk vi se hvordan Jussambassadørene organiserte seg og arbeidet sitt. Det var en gledelig overraskelse å se at prosjektet fungerte utover all forventning. I tillegg til å holde foredraget vi har utarbeidet til dem, har flere Jussambassadører arrangert temakvelder for sine kvinnenettverk der de inviterer representanter fra ulike offentlige instanser til å drive ytterligere kursing. Dette er ideer de har fått med seg fra skoleringen og opplegget som ble gjort av JURK under opplæringshelgen.

I årene etter har Jussambassadør-prosjektet foregått etter samme formel. Vi samler Jussambassadørene til en seminarhelg i Oslo. Der får de opplæring i et tema de har vært med å velge ut. Til foredraget hører det med standardiserte Power point-presentasjoner og brosjyrer. Etter seminarhelgen sprer Jussambassadørene informasjonen vider i sine kvinnenettverk, gjennom å holde de standardiserte foredragene og dele ut materieell.

Temaet for Jussambassadør-prosjektet i 2019 var «Samboeres rettigheter». Foredraget ga en oversikt over hvilke rettigheter og plikter du har som samboer i Norge. Blant annet informerte vi om eierforhold når samboere bor sammen, hvordan ting og penger skal deles når samboerne flytter fra hverandre, og hvordan ting og penger fordeles når en av samboerne dør. Rettighetene og pliktene samboere har finnes i flere forskjellige lover. Det kan gjøre det vanskelig å finne ut hvilke rettigheter og plikter du har som samboer. I forkant av seminaret var det flere av deltakerne som ikke var klar over at reglene som gjelder samboere er annerledes enn reglene som gjelder for ektefeller. Vi fikk tilbakemeldinger på at det var et veldig nyttig tema.

6.5 Rettighetsturné

JURK har erfart at dersom vi har oppsøkende foredragsvirksomhet, ved å reise rundt i landet og holde foredrag og ha saksmottak, fører det til at vi når flere klienter. Selv om vi ønsker å nå kvinner over hele landet, er over halvparten av våre klienter bosatt i Oslo eller Akershus.

Forskning viser også at det er nødvendig med oppsøkende virksomhet, for å nå de mest sårbare klientgruppene.⁷ I 2018 besluttet JURK å dra på rettighetsturné for første gang på flere år. Dette var en svært vellykket tur, og vi besluttet derfor å gjenta denne turneen i 2019. Uke 42 stengte vi hele kontoret, og alle saksbehandlerne dro til fem ulike steder i landet i grupper på fem.

Målet med turneen var å reise til fem ulike områder i Norge og spre rettighetsinformasjon til kvinner som kanskje ikke ellers får dekket sitt rettshjelpsbehov. Områdene vi reiste til var Finnmark, Trøndelag, Stavanger, Bodø/Harstad og Oslo/Akershus/Østfold. Målet var å besøke blant annet voksenopplæringssteder, krisesenter, kvinnekafeer, fengsel, videregående skoler og asylmottak. I tillegg ønsket vi å besøke Jussambassadørene, holde foredrag, ha saksmottak og dele ut brosjyrer til dem.

I tillegg arbeidet gruppene rettspolitisk på turen, blant annet ved å besøke organisasjoner som jobbet med temaer som er interessante og relevante for vår drift og vårt rettspolitiske arbeid. Vi ble også intervjuet på lokalradioer og i lokalavis.

I løpet av turneen ble det holdt 40 foredrag for ulike grupper minoritetskvinner, i fengsel, på krisesenter og for elever ved videregående skoler. Der lokalene tillot det, ble det dessuten holdt saksmottak i etterkant av foredragene. De ulike gruppene hadde også stands, delte ut informasjonsmateriell om ulike rettsregler på bibliotek, kjøpesenter, skoler mm. Til sammen tok vi inn 81 nye saker i løpet av den uka vi var på turné. I tillegg fikk vi fortalt om tilbudet vårt flere nye steder, og hengt opp informasjon om vårt tilbud. Vi ser at andelen av våre klienter som er bosatt i Oslo og Akershus er noe lavere i 2019 enn i 2018, og vi tror at rettighetsturneen i 2018 kan ha bidratt til at vi får flere saker fra andre deler av landet.

En annen positiv side ved rettighetsturneen, og det oppsøkende arbeidet vi gjør i løpet av denne uken, er at vi blir gjort bevisste på nye rettsområdet og problemstillinger hvor kvinner kommer særlig dårlig ut. Et eksempel er gruppen som reiste til Finnmark som gjort oppmerksom på hvordan reindriftsamers rettigheter får en betydning for om kvinner opplever at de har en reel mulighet til å skille seg. Det er som oftest er mannen som har konsesjon til å drive reindrift og ettersom reinflokken ikke kan deles i to, ble vi fortalt at det er mange kvinner som velger å bli værende i ekteskapet.

⁷ se blant annet Thomas Mathiesen, *Retten i samfunnet* (2011)

Rettighetsturneen var i 2019 svært vellykket, og vi ønsker å fortsette med slike turneen så lenge vi har de økonomiske ressursene til det, slik at også kvinner som bor lengre unna vårt kontor kan få bedre kjennskap til tilbudet vårt.

7. Rettspolitisk arbeid

Det rettspolitiske arbeidet drives ut i fra de erfaringer vi får gjennom den konkrete saksbehandlingen. Vi arbeider for å få frem kvinneperspektivet – da vi ser at dette i mange tilfeller er fraværende eller svakt.

Det rettspolitiske arbeidet ivaretas blant annet gjennom utarbeidelse av høringsuttalelser til nye lovforslag, påvirkning av offentlige instanser, lobbymøter på Stortinget, deltakelse i samfunnsdebatten ved foredrag, avisinnlegg, radioprogram m.m.

Alle ansatte på JURK bidrar i det rettspolitiske arbeidet.

7.1 Rapporter

I 2015 startet arbeidet med forberedelse av en ny rapport om forholdene for kvinnelige innsatte i norske fengsler. Dette gjorde vi på bakgrunn av våre erfaringer i saksbehandlingen, der vi ser at kvinnelige innsattes tilbud når det gjelder blant annet utdanning- og fritidstilbud er vesentlig dårligere enn det for menn. I forberedelsesfasen her, har vi blant annet vært i kontakt med LDO og Sivilombudsmannen. Intervjuer med kvinnelige innsatte ble ferdigstilt i 2017, og arbeidet med å skrive rapporten satte i gang. Det er tidligere saksbehandler på VOF, Åshild Marie Vige, som skriver rapporten. Hun bruker også tallmaterialet fra undersøkelsen til å skrive masteroppgave om samme tema. Masteroppgaven ble ferdigstilt til våren 2018, mens rapporten ble lansert i januar 2019.

Høsten 2019 startet et samarbeid mellom valgfaget Lovgivningslære ved UiO, JURK og Jussbuss. I faget skal studentene arbeide på en lab og skrive utredninger med forslag til generelle regler for en oppdragsgiver. JURK og Jussbuss var høsten 2019 oppdragsgivere sammen, og ba studentene skrive en JOU (jusstudentenes offentlige utredning) om Rettshjelpsloven. Daglig leder ved JURK og Jussbuss veiledet studentene gjennom hele prosessen. Rapporten ble lansert før jul 2019.

7.2 Høringer/Innspill til offentlige utvalg

- 15.01.19: Maria Holvik Høydal og Charlotte Berger var på muntlig høring på Stortinget (Justiskomiteen) om forslag til ny lov om arv og dødsboskifte.
- 28.01.19: Ingeborg A. Fjelstad, Rikke Vittersen og Hanna Kolbjørnsen deltok på muntlig høring i Stortinget om likelønn.
- 31.01.19: Ingeborg, Hanna Kolbjørnsen og Rikke Vittersten var på muntlig høring på Stortinget (Familie- og kulturkomiteen) om forslag om likelønn og mulighetene for å utrede en likelønnsstandard. Formålet var å eliminere gjenstående lønnsforskjeller mellom kjønnene.
- 31.01.19: Helena Aanstad og Shobika Suthahar var på muntlig høring på Stortinget (Arbeid- og sosialkomiteen) om forslag til endring av arbeidsmiljøloven slik at Arbeidstilsynet får hjemmel til å håndheve lovbestemmelser om innleie fra bemanningsforetak.
- 03.04.19: Hanna Kolbjørnsen og Josefin Zachariassen var på muntlig høring på Stortinget (Arbeids- og sosialkomiteen) om to representantforslag fra Ap og SV med forslag til endring av AAP-reglene som ble innført 01.01.18. JURK støttet begge representantforslagene og fremhevet spesielt hvordan de nye reglene særlig rammer kvinner.
- 01.04.19: Arisha G. Nabi, Susan S. Arulanantham, Charlotte Berger og Ingeborg A. Fjelstad sendte inn høringssvar om endringer i abortloven – fosterreduksjon. JURK støttet ikke forslaget slik den var representert, og kom med eget forslag på hvordan §2a burde lyde for å bedre lovregulere adgangen til selvbestemt fosterreduksjon.
- 10.05.2019: Ingeborg A. Fjelstad, Thea Borkhus Gabrielsen, Ingvild Hole, Kari Wist Flyen, Liv Gramer og Kristine Bråthen. Høring vedrørende seksuell trakassering og aktivitets- og redegjørelsesplikt.
- 16.05.19: Arisha G. Nabi, Charlotte Garnaas Berger og Ingeborg A. Fjelstad deltok på muntlig høring på Stortinget om endringer i adgangen til selvbestemt fosterreduksjon. Vi opprettholdt selvfølgelig det kritiske standpunktet fra høringsrunden i departementet.
- 07.06.19: Ingeborg A. Fjelstad svarte på høring vedrørende endringer i forskrift om krav til nasjonale ID-kort og pass.
- 08.08.19: Ingeborg og Veronika Wiese bidro med innspill til Norges forslag til rapport på Beijing+25, samt rapporten fra sivilt samfunn til UN Women.
- JURK bidro også inn i rapporteringen på CERD.
- 04.10.19: Anna og Maiken var på innspillsmøte til ny gjeldsordningslov.
- 10.10.19: Mari, Helena og Ingeborg sendte inn skriftlig svar på høring om endringer i straffegjennomføringsloven, blant annet om spyttmaske.
- 13.09.19: Petrine, Kari og Rikke svarte på høring om utlendingsforskriften § 8-4 om ofre for menneskehandel sin adgang til oppholdstillatelse. Jussbuss, kvinneforeningen og rettspolitisk forening stilte seg bak vår høring.

- 15.11.2019: Bolig svarte på høring om opphevelse av introduksjonsloven og endringer i statsborgerloven om å skjerpe kravene til språkkunnskaper.
- 06.11.2019: Mai, Helena og Johanne svarte på høring om forslag til endringer i sosialtjenesteloven om opplæring i norsk og vilkår for økonomisk sosialhjelp.
- 02.12.19: JURK v/ Veronika Wiese samarbeidet med Rettspolitisk forening om en høringsuttalelse vedrørende forslaget til ny forvaltningslov (NOU 2019:5).

7.3 FNs menneskerettighetskonvensjoner

CEDAW: JURK har i mange år spilt en viktig rolle som en av de frivillige organisasjonene som jobber tett opp mot CEDAW. Vår fagrådgiver har et særlig ansvar for oppfølging av konvensjonsarbeid, og for å være en kunnskapsbank på huset som involverer alle andre ansatte når det er mulig. Vi satt i arbeidsgruppa for den FOKUS-koordinerte skyggerapporten i 2016, representert gjennom daværende fagrådgiver, Hanna Rummelhoff, og vi sendte deltakere til høringen av Norges etterlevelse av konvensjonsforpliktelsene i Geneve. Ettersom det ikke har vært rapporteringsår i 2019, har JURKs fagrådgiver sørget for å holde resten av kontoret oppdatert på menneskerettighetsfeltet, og sikret at vi anvender konvensjonsforpliktelsene i våre høringssvar, der det er naturlig.

Vår fagrådgiver deltok også på FNs kvinnekonvensjonsmøte i 2019 (Commission on the Status of Women). Temaet for årets møte var : "Social protection systems, access to public services and sustainable infrastructure for gender equality and the empowerment of women and girls."

CERD: I tillegg til CEDAW, arbeider JURK med å spille inn relevante kvinneperspektiver til konvensjonsarbeid på andre konvensjoner. JURKs fagrådgiver rapporterte inn til CERD sin skyggerapport i 2018.

7.4 Rettspolitiske prosjekter

I tillegg til saksbehandlingsgruppene, deltar alle medarbeiderne i JURK i ulike rettspolitiske prosjekter. Det er stort rom for den enkelte saksbehandler til å påvirke hvilke prosjekter vi til enhver tid skal ha. Som nevnt tidligere, er det erfaringer fra saksbehandlingen som danner grunnlag for JURKs rettspolitiske engasjement. Det betyr at dersom vi opplever generelle mangler i gjeldende rett, eller at rettsregler kommer uheldig ut for våre klienter, kan vi starte nye rettspolitiske prosjekter. Målet med dette arbeidet er å belyse problemer, samt skape endring til det beste for våre klienter. Vi mener at dette arbeidet er både viktig og dessuten kostnadseffektivt, da målet er at færre skal ha behov for rettshjelp i snever forstand.

7.4.1 Samboerprosjektet

Samboergruppa har, i samarbeid med NKS og SP, arrangert og gjennomført «Fagpolitisk seminar om samboere og deres rettsstilling» på Stortinget om behovet for en samboerlov den 15.01.19. Hilde Løkken Skjeggstad, Markus Bekkevold, Melinda Karsrud og Malene Juliette Drabløs Myreng deltok fra samboergruppa. Alle fra familiegruppa deltok også. Seminaret gikk ut på at ulike deltakere holdt et kort foredrag om ulike temaer. Åslaug Sem Jacobsen fra Senterpartiet var en av politikerne som tok initiativet til seminaret i samarbeid med JURK. Tone Sverdrup holdt en kort forelesning om dagens rettstilstand for samboere i Norge i dag, Kenneth Wiik (forskningsleder i familiedemografi ved SSB) snakket om de siste tallene om samboerstatistikk. Advokat Inger Helene Lie ved Advokatfirmaet Hjort DA snakket om hennes erfaringer som advokat («En advokats erfaringer»). Katrine Kjærheim Fredwall, doktorgradsstipendiat ved UiO, snakket om ulike undersøkelser hun hadde gjennomført blant annet om hvordan eiendeler bør deles ved et evt. Samlivsbrudd mellom samboere mv.

Samboergruppa har arrangert og gjennomført «kjærlighetsuka» 2019. Vi stod på stand blant annet på Blindern og OsloMet. Under uken fikk vi delt ut mange samboerkontrakter og brosjyrer. Uken ble avsluttet med en debatt på Frokostkjellern Studentpub, som vi arrangerte med god hjelp fra JURKs organisatoriske gruppe «RPG». Debatten handlet om behovet for en samboerlov. Markus Bekkevold var ordstyrer. I panelet hadde vi Merete Smith fra advokatforeningen, Tore Thallaug fra advokatfirmaet Thallaug, Marie Sneve Martinussen nestleder i partiet Rødt og Heidi Nordby Lunde stortingsrepresentant for partiet Høyre.

Markus og Ingeborg har skrevet et tilsvarende svar til en kronikk i Vårt Land om samboerskap som fattigdomsfelle.

På våren 2019 hadde Samboergruppen møte med flere partier angående muligheten for en ny NOU om samboers rettsstilling. Dette gjaldt både Arbeiderpartiets justisfraksjon, daværende leder av Krfu Martine Tønnessen og FrP v/ Morten Wold.

7.4.2 «Rød knapp»-kampanjen STOPP VOLD MOT KVINNER

JURK samarbeider med Islamsk Råd, Norske kvinners sanitetsforening, Reform, Virke, Krisesentersekretariatet og Den norske kirke i Rød knapp-kampanjen. Målet er at vold mot kvinner elimineres og vi jobber for nulltoleranse for vold mot kvinner.

Organisasjonene opprettet en kampanje kalt «Rød knapp»-kampanjen hvor vi har fått laget pins med røde knapper. Rødfargen skal være et blikkfang og symbolisere «kjærlighet» og «STOPP», og de fire hullene representerer kunnskapshull som vi har behov for å tette. Disse fire hullene er voldsutsattes rettigheter, forskning, hjelpetilbud og forebygging. Knappene deles ut noen ganger i løpet av hvert semester, alltid i tilknytning til den 25. i gjeldende måned (Den internasjonale dagen for avskaffelse av vold mot kvinner er den 25. november). De fleste utdelingene har foregått på Nasjonalteateret stasjon i morgenrushet.

Vi hadde utdeling av Rød Knapp 04.03.19 og 27.05.19 hvor alle deltok på utdeling ved Spikersuppa/Nationaltheateret. Den 09.09.19 hadde vi utdeling av Rød Knapp ved Jernbanetorget.

Den 25.11.19 bidro JURK med å arrangere en faglig konferanse på Skatten på Tøyen. Temaet var kjærestevold. Paneldeltakere var blant annet Carolina Øverlien, Helsebror, Oline Rustad, Maruwa Ibrahim, Morgan Adolfsen, Danel Hammer.

JURKs representanter hos Rød Knapp Maiken Sætran Lium og Christina K. Lauvås deltok 28.11.19 på innspillsmøte om ny handlingsplan mot vold i nære relasjoner under temaet straffeforfølgning. De holdt et fem minutters innlegg der de hadde trakk fram flere viktige perspektiver, blant annet at det er nødvendig med økt fokus på kjønnsperspektivet og strukturelle forhold som de ulike aktørene i retten må ha kunnskap og kompetanse om. I tillegg er det viktig med kunnskap og bevisstgjøring om hvordan man kan innhente bevis i saker om psykisk vold.

7.4.3 Seksuell trakassering

JURK har arbeidet rettspolitisk mot seksuell trakassering i en årrekke, men ofte opplevd vansker med å bli hørt. I 2017, med #metoo, endret dette seg. Plutselig snakket alle om seksuell trakassering, og vi har vært opptatt med å følge debatten og å bidra med vår erfaring.

JURK har vært en del av en prosjektgruppe ved juridisk fakultet ved UiO. Gruppen utarbeidet retningslinjer for seksuell trakassering på fakultetet. Retningslinjene ble vedtatt av de juridiske fakultetene i Bergen og Tromsø, Advokatforeningen og Juristforbundet. Hanna Kolbjørnsen og Arisha G. Nabi deltok på lanseringen av de etiske retningslinjene 14.02.19, og ble i den forbindelse også intervjuet av Uniforum.

Gruppen har også jobbet med å revidere og oppdatere foredraget vårt om seksuell trakassering slik at det nå er klart og kan presenteres.

7.4.4 Menneskehandel/migrasjon

Denne prosjektgruppa ble opprettet i 2015, og har siden hatt ansvaret for JURKs rettspolitiske arbeid med menneskehandel og migrasjonsrelaterte problemer. Gruppa har særlig fokusert på au pair og prostitusjon. En av gruppas viktigste oppgaver er å holde seg oppdatert på disse temaene, og å være en kunnskapsbank.

I 2018 utarbeidet gruppa et lovforslag som skulle sørge for opphold til de kvinnene som er utsatt for menneskehandel, men som ikke får opphold. Gruppa har i 2019 brukt mye tid på dialog med våre samarbeidspartnere og å promotere lovendringsforslaget for å senke

terskelen for oppholdstillatelse for ofre for menneskehandel. Gjennom vårsemesteret har gruppa sendt ut mail til en rekke relevante organisasjoner, og mange har stilt seg bak.

På våren var gruppas medlemmer Kari Flyen, Petrine Iversen og Rikke Vittersten på besøk hos ROSA i forbindelse med menneskehandelgruppas lovendringsforslag. Vi diskuterte og ønsker samarbeid fremover, til tross for at de ikke stilte seg bak vårt lovforslag da de vil ha større systemendringer som de trenger mer tid til å utrede.

Den 07.06.2019 arrangerte menneskehandel/migrasjonsgruppa en overrekkelse av JURKs lovendringsforslag foran Stortinget fra kl. 09 til 09:30. Stortingspolitikere Ove Trellevik (H), Guri Melby (V), Marian Hussein (SV) og Tore Storehaug (KrF) møtte opp til overrekkelsen, i tillegg til en rådgiver fra Arbeiderpartiet og en representant fra AUF. Våre støttespillere fra Lauras Hus, Kirkens bymisjon, Røde Kors, Maritastiftelsen og Kvinnesaksforeningen ved Karin M. Bruzelius var også tilstede.

Den 19.09.19 var fagrådgiver Veronika Wiese og Rikke Vittersen på heldags-fagseminar om menneskehandel i regi av RVTS. ROSA, helsepersonell og RVTS holdt foredrag om innblikk i menneskehandelofrenes situasjon, et pedagogisk innblikk til identifisering av ofre, en forestilling om situasjonen og presentasjon av ny nettside «menneskertilsalgs.no».

Den 25.09.19 kom ROSA v/ Lisa Weldehanna til et uformelt møte med gruppa. Vi diskuterte den nåværende situasjonen, problematikken, og fremtiden til ROSA. Den 11.10.19 hadde gruppa et møte med KelRa som jobber med ofre for menneskehandel, og startet et samarbeid.

7.4.5 Voldtektsprosjektet

JURK har gjennom prosjektet holdt foredrag på skoler og samarbeidet med andre aktører som også arbeider forebyggende mot voldtekt, som Reform og Sanitetskvinnene. JURK er tydelige på at vi ønsker et større fokus på holdningsarbeid og forebygging. Derfor retter vi arbeidet mot ungdom. Dette året har voldtektsprosjektet jobbet på flere måter for å forebygge voldtekt og nakenbildespredning samt for innføringen av en samtykkebasert lovbestemmelse om voldtekt. Vi har holdt mange foredrag om voldtekt og nakenbilder, rett under 20 foredrag ble holdt i løpet av 2019.

Gruppa har i 2019 også jobbet med å opparbeide seg kunnskap om samtykkelov, og startet rettspolitisk arbeid for å få gjennomslag for dette. De holdt innlegg på Universitetet i Oslo (institutt for rettsosiologi og kriminologi) og deltok i den påfølgende panelsamtalen der. Det var svært engasjert publikum og det ble publisert en artikkel på forskning.no i ettertid. Gruppa holdt også innlegg på mørketallskonferansen om fordelene ved en samtykkelov. De

hadde møte med Petter Eide fra SV, og rådgiver, på Stortinget 27.05.2019 hvor innlemmelse av samtykkekrav i voldtektsbestemmelsen ble diskutert.

7.4.6 Fængselsprosjektet

Den tredje fængselsrapporten til JURK ble lansert i januar 2019. Rapporten viste at kvinner under soning på mange områder fortsatt diskrimineres på grunnlag av kjønn. Rapporten blitt presentert av Åshild Marie Vige i flere anledninger. Gruppa har i 2019 brukt tid på å sette fokus på kvinners soningsforhold, blant annet ved å arrangere filmvisning av «fanget i friheten», svare på høring om endring i straffegjennomføringsloven, og skrive artikler.

7.4.1 Fri Rettshjelp

Fri rettshjelpsgruppen har ansvaret for å se på den offentlige rettshjelpsordningen, samt hvordan denne henger sammen med frie rettshjelpsinstitusjoner. Gruppas arbeid i 2019 har vært preget av at Rettshjelpsutvalget som jobber med å utrede rettshjelpsordningen. Gruppen har sammenstilt JURKs erfaringer og perspektiver på rettshjelpsordningen, og fokusert på å jobbe opp mot Rettshjelpsutvalget. Vi har særlig fokusert på 1) økt inntektsgrense og at forsørgerbyrde skal hensyntas. 2) At det må gis fri rettshjelp for saker som gjelder seksuell trakassering, graviddiskriminering utenom oppsigelse, menneskehandel og økonomisk vold/ID-tyveri. Dokumentet er ikke ferdigstilt.

Fordi utvalget holder på å utrede rettshjelpsordning, har vi forsøkt å være synlige og aktive i media. Vi har skrevet 3 innlegg/kronikk som har blitt publisert/trykket. Disse har handlet om inntektsgrensen, forholdet til EMK og om at ofre for menneskehandel må gis fri sakførsel ved avslag fra UNE. Videre har vi en artikkel som vi venter på skal bli publisert. Artikkelen handler om at rettshjelptilbudet er dårligere utenfor store byer.

Det er også prioritert å utarbeide et omfattende dokument om rettshjelpsordningen til internt bruk på JURK, herunder om vilkårene for å få fri rettshjelp, henvisningsplikt og –muligheter, dispensasjonsadgangen for vilkår, egenandel. I dokumentet har vi spesielt fokus på de sakstypene som er relevant får saksbehandlingen vår.

7.4.8 Økonomisk vold mot kvinner

Som følge av at VOF har hatt en stor mengde henvendelser fra klienter som er utsatt for ID-tyveri, ble det besluttet at JURK skulle starte et nytt rettspolitisk prosjekt med dette som fokus. Dette er et rettsområdet som er uoversiktlig og komplisert, og oppstarten av prosjektet gikk til å sette seg grundig inn i problematikken.

I november arrangerte gruppa en panelsamtale med tittelen: «Økonomisk vold – hvem skal ta ansvaret?» Målet var å rette fokus mot ID-tyveri og hvor utsatt man er for dette som

samboer, ektefelle osv. Samtalen engasjerte, og vi fikk gode tilbakemeldinger på arrangementet. Panelet besto av Marte Kjørven, Katrine Fredwall og Jorge Jensen.

Gruppa har også skrevet artikler om problematikken: Både om hvor lett det er å bli utsatt for ID-tyveri og problemet med at hverken bankene eller politiet tar ansvaret, og om vår oppfatning av at bankene legger en uforholdsmessig stor byrde på forbrukeren uten å få med hvorfor det i mange tilfeller kan være vanskelig å si nei, for eksempel når man lever i et voldelig forhold.

I løpet av høsten har gruppa også knyttet oss til en referansegruppe tilknyttet Senter for kommersiell rett ledet av Marte Kjørven. Senteret skal blant annet øke forskningsaktiviteten på forbrukerrettens område. Referansegruppen består av medlemmer fra privat næringsliv, det offentlige og interesseorganisasjoner for både næringsdrivende og forbrukere.

8. Internasjonalt arbeid

Solidaritet med kvinner og kvinnebevegelsen verden over er viktig for JURK. Vi har tidligere hatt samarbeid med blant annet Guatemala og Tanzania gjennom paraplyorganisasjonen Forum for Kvinner og Utviklingsspørsmål (FOKUS). Vi måtte legge ned disse prosjektene i 2018 fordi vi ikke klarte å møte kravene om egenandel stilt av NORAD. Vi har i 2019 forsøkt å finne andre måter å fortsette vårt internasjonale arbeid på. I 2018 ble det bestemt at en kompetansegruppe for prosjektsamarbeid med land i sør skulle nedsettes i regi av FOKUS. Denne startet opp på høsten i 2019. JURK er i representert ved fagrådgiver i kompetansegruppen. Det ble i 2019 bestemt at målet til gruppen er at kvinner skal kunne bestemme over egen kropp i Guatemala og Colombia.

Vi ønsker å fortsette arbeidet med å finne flere måter å arbeide internasjonalt på, men da mange av tilskuddsmidlene våre er øremerket drift i Norge, vil dette aldri kunne være vårt hovedperspektiv. Det er naturlig at vi bidrar så godt vi kan for å støtte kvinner og kvinnekamp i andre land.

Generelt kan nevnes at mulighetene for samarbeid med organisasjoner i EU/EØS-området er mer tilgjengelig, fordi det her finnes midler som det kan søkes på. Vi håper i fremtiden også å kunne få plass samarbeid- og solidaritetsarbeid i andre deler av verden, der kvinner også kjemper viktige kamper.

Videre bidro JURK i 2019 med innspill til Norges forslag til rapport på Beijing +25, i tillegg til at vi bidro til sivilorganisasjonenes skyggerapportering av Beijing +25.

9. Økonomi

9.1 Årsregnskap for 2019

Årsresultatet for 2019 viser et underskudd på kr 221 083,-. Underskuddet skyldes i hovedsak to grunner. Den første grunnen er at JURK i 2018 gjorde et større innkjøp av kjøleskap og datamaskiner. Det var først planlagt at denne kostnaden skulle avskrives over fem år. Vi har likevel valgt å ta hele avskrivningen i 2019 i stedet for å fordele avskrivningen over flere år. Dette medfører at det for 2019 blir ført en kostnad på kr. 168 929,-. Den andre hovedgrunnen er at JURK etter søknad fikk godkjent av Justis- og beredskapsdepartementet at kr. 20 532,52,- kunne overføres fra 2018 og brukes i 2019. I 2019 har JURK derfor blitt styrt med sikte på at JURK skulle ende med et underskudd på kr. 189 461,52,- for å reelt balansere årsresultatet for 2019. Det reelle avviket for 2019 er derfor et underskudd på kr 31 621,48. Med et budsjett på over 6 millioner, må ett avvik på rundt 30 000 anses for å være ordinært.

Det er også verdt å bemerke at JURK nå er nede på en egenkapital på rundt 1,2 millioner. Styret i JURK har et ønske om å øke JURKs egenkapital noe. En egenkapital på 1,2 millioner er i minste laget, og gjør at vi i liten grad tør å gjennomføre prosjekter eller påføre oss større utgifter før vi er sikre på at vi har fått dekket det inn gjennom ekstrasøknader om prosjekttilskudd. Vi har et ønske om å kunne ha en litt tryggere drift, og ta risikoen for å påbegynne flere prosjekter før vi er sikre på om vi innvilges prosjektmidler for disse.

- **Bidragstøttere**

Vi har i 2019 mottatt drifts- eller prosjektstøtte fra Justisdepartementet, Oslo Kommune, Integrerings- og mangfoldsdirektoratet, Den norske advokatforeningen, Bergesenstiftelsen, Studieforbundet Solidaritet, Juristforbundet, Velferdstinget i Oslo og Akershus, Help Forsikring, Trondheim Kvinnelige Juristers Forening, og Lin Larsen. Vi takker alle støtteyttere.

- **Konsert med Ohnesorg**

Visesangbandet Ohnesorg holder hvert år en romjulskonsert, hvor overskuddet fra konserten går til ett godt formål. I 2019 valgte de JURK som mottaker av pengene. Vi vil takke for penger som kommer godt med til vår drift.

- **Konsert med Femme Brutal**

Femme Brutal er et feministisk booking- og DJ-kollektiv. De valgte i 2019 at overskuddet fra romjulskonserten deres gikk til JURK. Vi vil takke for penger som kommer godt med til vår drift.

Årsrapport 2019

Juridisk rådgivning for kvinner

Organisasjonsr. 971 486 201

JURK

juridisk rådgivning for kvinner

Innhold

Årsberetning

Resultatregnskap

Balanse

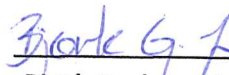
Noter

Oslo 24.04.2020

Styre for Juridisk rådgivning for Kvinner

Nadja Rosenqvist
Styreleder

Bjørk Gudmundsdottir Jonassen
Daglig leder

Årsregnskap 2019

Juridisk Rådgivning for Kvinner

Resultatregnskap

Balanse

Noter til regnskapet

 Legally signed by
Helle Mai Hagen
20.04.2020

 Legally signed by
Aslak Syse
20.04.2020

 Legally signed by
Astrid Tønnessen Flåtåmo
21.04.2020

 Legally signed by
Nadja Rosenqvist
21.04.2020

 Legally signed by
Bjerk Gudmundsdottir Jonass
21.04.2020

 Legally signed by
Tone Sverdrup
21.04.2020

 Legally signed by
Thomas Michael Benestad
21.04.2020

 Legally signed by
Ida Thorsrud
21.04.2020

 Legally signed by
Rachel Moni Eapen Paul
22.04.2020

 Legally signed by
Sara Eline Grønvold
23.04.2020

 Legally signed by
Anne Hellum
23.04.2020

Juridisk Rådgivning for Kvinner

RESULTATREGNSKAP per 31.12.2019

	Noter	2019	2018
Salgsinntekter		15 150	38 886
Annen driftsinntekt	4	6 488 461	6 567 887
Sum driftsinntekter		6 503 611	6 606 773
Driftskostnader			
Lønnskostnader	2, 3	4 991 604	4 787 985
Avskrivninger og kjøp av varige driftsmidler		217 051	18 347
Annen driftskostnad		1 523 667	1 468 238
Sum driftskostnader		6 732 322	6 274 570
Driftsresultat		-228 711	332 203
Renteinntekter		8 692	0
Rentekostnad		1 064	0
Annen finansinntekt		0	5 387
Andre finanskostnader		0	1 264
Finansresultat		7 628	4 123
Årsresultat	5	-221 083	336 325

Juridisk Rådgivning for Kvinner

BALANSE PR. 31.12.2019

EIENDELER	Noter	2019	2018
ANLEGGSMIDLER			
Driftsløsøre, inventar, verktøy, kontormaskiner og lignende		0	199 801
		0	
Sum varige driftsmidler		0	199 801
OMLØPSMIDLER			
Kundefordringer		0	4 410
Andre fordringer		36 965	25 994
Sum fordringer		36 965	30 404
Øvrige bankinnskudd	6	2 132 476	2 484 089
Sum bankinnskudd, kontanter o.l.		2 132 476	2 484 089
SUM OMLØPSMIDLER		2 169 440	2 514 492
SUM EIENDELER		2 169 440	2 714 293

EGENKAPITAL OG GJELD	2019	2018
Egenkapital		
Resultat	-221 083	336 325
Annen egenkapital	1 504 161	1 167 836
Sum annen egenkapital	1 283 078	1 504 161
SUM EGENKAPITAL	1 283 078	1 504 161
Gjeld		
Leverandørgjeld	87 676	425 141
Skyldige offentlige avgifter	266 595	285 766
Annen kortsiktig gjeld	8 532 090	499 224
Sum kortsiktig gjeld	886 362	1 210 132
SUM GJELD	886 362	1 210 132
SUM EGENKAPITAL OG GJELD	2 169 440	2 714 293

Oslo, 15 april 2020

Nadja Rosenqvist Styreleder	Thomas Michael Benestad Styremedlem
Anne Hellum Styremedlem	Rachel Moni Eapen Paul Styremedlem
Aslak Syse Styremedlem	Ida Thorsrud Styremedlem
Astrid Tønnessen Flåtåmo Styremedlem	Helle Mai Hagen Styremedlem
Sara Eline Grønvold Styremedlem	Tone Sverdrup Styremedlem
Bjørk Gudmundsdottir Jonassen Daglig leder	

Juridisk Rådgivning for Kvinner

Noter

Note 1 Regnskapsprinsipper

Årsregnskapet er satt opp i samsvar med regnskapsloven og NRS - God regnskapsskikk for små foretak.

Gaver blir som hovedregel inntektsført når de blir mottatt.

Klassifisering og vurdering av balanseposter

Anleggsmidler omfatter eiendeler bestemt til varig eie og bruk. Anleggsmidler er vurdert til anskaffelseskost. Varige driftsmidler balanseføres og avskrives som hovedregel over driftsmidlets økonomiske levetid. Varige driftsmidler nedskrives til gjenvinnbart beløp ved verdifall som forventes ikke å være forbigående. Gjenvinnbart beløp er det høyeste av netto salgsverdi og verdi i bruk. Verdi i bruk er nåverdi av fremtidige kontantstrømmer knyttet til eiendelen. Nedskrivningen reverseres når grunnlaget for nedskrivningen ikke lenger er til stede.

Ved bevilgninger/driftstilskudd som dekker kostnaden ved kjøp av varige driftsmidler, vil driftsmidlet bli kostnadsført umiddelbart.

Omløpsmidler og kortsiktig gjeld omfatter normalt poster som forfaller til betaling innen ett år etter balansedagen, samt poster som knytter seg til varekretsløpet. Omløpsmidler vurderes til laveste verdi av anskaffelseskost og virkelig verdi (laveste verdis prinsipp).

Fordringer

Kundefordringer og andre fordringer oppføres i balansen til pålydende etter fradrag for avsetning til forventet tap. Avsetning til tap gjøres på grunnlag av en individuell vurdering av de enkelte fordringene. I tillegg gjøres det for øvrige fordringer en uspesifisert avsetning for å dekke antatt tap

Skatt

Juridisk Rådgivning for Kvinner er en ideell organisasjon som er untatt skatteplikt etter skattelovens § 2-32

Note 2 Lønnskostnad, ytelser til daglig leder, styre, mellomværende mv

Lønns- og personalkostnader	2019	2018
Lønninger	4 238 218	4 105 648
Pensjon	13 164	26 304
Arbeidsgiveravgift	607 412	583 741
Andre personalkostnader	132 811	-
Sum	4 991 604	4 715 693
Gjennomsnittlig antal årsverk	18,0	16,0
Ytelser til ledende personer	Daglig Leder	Daglig leder
Lønn	568 374	485 239
Annen godtgjørelse	5 573	4 026

Det er ikke utbetalt styrehonorar til styret

Revisor

Det er kostnadsført 28 125 i honorar til revisor i 2019

Note 3 Pensjonsforpliktelser

Pensjonsforpliktelser

Foreningen er pliktig å ha tjenstepensjonsordning etter lov om obligatorisk tjenstepensjon.

Det er etablert ordning som oppfyller kravene i DNB.

Note 4 Tilskudd og gaver

Foreningen har inntektsført følgende tilskudd og gaver

	2019
Tilskudd:	
Statens Sivilrettsforvaltning	4 500 000
Oslo Kommune Velferdsetaten	850 000
IMDI	500 000
Velferdstinget i Oslo/Akershus	236 358
Totalt tilskudd	6 086 358
Gaver/støtte	
Bergesensstiftelsen	100 000
Lin Larsen	100 000
Legal Walk	37 209
Annet	164 894
Totale gaver/støtte/annet	402 103
Sum tilskudd og gaver	6 488 461

Note 5 Egenkapital

	Annen Egenkapital	Total Egenkapital
Egenkapital per 31.12.2018	1 504 161	1 504 161
Årets resultat:	-221 083	-221 083
Egenkapital per 31.12.2019	1 283 078	1 283 078

Note 6 Bundne midler

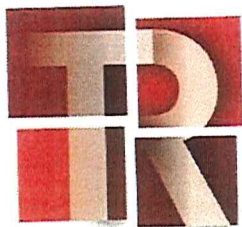
	2019	2018
Av totale bankinnskudd utgjør bundne skattetrekksmidler:	174 553	122 259

Note 7 Vesentlige hendelser som har inntruffe etter regnskapsårets slutt

Ingen vesentlige hendelser har inntruffe etter regnskapsårets slutt.

Note 8 Annen kortsiktig gjeld

	2019	2018
Annen kortsiktig gjeld:		
Skyldig feriepengar	404 494	397 821
Annen kortsiktig gjeld	127 596	101 404
Sum	532 090	499 224

Total
Revisjon DA

Kongensgate 21, 4. etg.
1530 Moss
Tlf. 69 20 42 40
post@totalrevisjon.no
www.totalrevisjon.no

JURK

Arbinsgate 7

0253 Oslo

Att: daglig leder

Regnskapet 2019 - Juridisk Rådgivning for Kvinner (JURK)

Vi har foretatt en begrenset gjennomgang av hovedregnskapet til JURK pr 31.12. 2019 , som viser ett underskudd på kr. 221 083,-.

Regnskapet består av resultatregnskap, balanse og noter.

Regnskapet er ivaretatt av autorisert regnskapsfører; Vekstra Regnskap Elverum og fra 1/7 2019 Accurat AS (org nr 913 647 254).

Vår oppfatning er at regnskapet er ivaretatt og avstemt på en tilfredstillende måte, og er i samsvar med gjeldene lover og forskrifter.

Avstemming av innberetningspliktige lønnsforhold har mindre differanser. Dette antas å skyldes bytte av regnskapsfører fra Vekstra Elverum til Accurat AS fra 1/7 2019.

Vi gjør oppmerksom på at JURK har klientmidler , og vi forutsetter at daglig leder og styret kjenner til reglene om betrodde midler og kontrollopplegget vedrørende dette, som følger av advokatforskriften.

Dette til orientering.

Moss, den 15 april 2020

Med vennlig hilsen

Total Revisjon DA

Ole-Petter Brevold

